



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

**ЗБИРКА
НА ПРОПИСИ**

**НАРОДЕН
ПРАВОБРАНИТЕЛ**

**НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН
МЕХАНИЗАМ**

Поддржано од:



Содржината на ова издание не секогаш ги одразува погледите или ставовите на Мисијата на ОБСЕ во Скопје.

Përmbajtja e këtij publikimi nuk përfaqëson medoemos këndvështrimin apo qëndrimin e Misionit të OSBE-së në Shkup.

The content of this publication does not necessarily represent the view or the position of the OSCE Mission to Skopje.

СОДРЖИНА

ВОВЕД	5
ОДРЕДБИ ОД УСТАВОТ НА РМ	7
ЗАКОН ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ФАКУЛТАТИВНИОТ ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈАТА ПРОТИВ ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ	9
ФАКУЛТАТИВЕН ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ	11
ПРЕАМБУЛА	11
ДЕЛ I ОПШТИ НАЧЕЛА	12
ДЕЛ II ПОТКОМИТЕТ ЗА ПРЕВЕНЦИЈА	13
ДЕЛ III МАНДАТ НА ПОТКОМИТЕТОТ ЗА ПРЕВЕНЦИЈА	17
ДЕЛ IV НАЦИОНАЛНИ ПРЕВЕНТИВНИ МЕХАНИЗМИ	21
ДЕЛ V ДЕКЛАРАЦИЈА	23
ДЕЛ VI ФИНАНСИСКИ ОДРЕДБИ	23
ДЕЛ VII ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ	24
ОДРЕДБИ ОД ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ	28
ПРАВИЛНИК ЗА НАЧИНОТ НА ВРШЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈА ОД ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ КАКО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ	30
МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ВРШЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈА ОД ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ КАКО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ	33
1. ЦЕЛ И ВИДОВИ НА ПРЕВЕНТИВНИ ПОСЕТИ	33
2. МЕСТА КОИ МОЖАТ ДА БИДАТ ПОСЕТЕНИ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ	34
3. УВИД ВО УСТАНОВАТА И ИНФОРМАЦИИТЕ	34
4. РАЗГОВОР СО ЛИЦАТА ЛИШЕНИ ОД СЛОБОДА	35
5. ИЗГОТВУВАЊЕ ИЗВЕШТАЈ СО ПРЕПОРАКИ	37
ПРАВИЛНИК ЗА ФОРМАТА, СОДРЖИНАТА И ПОСТАПКАТА ЗА ИЗДАВАЊЕ, КОРИСТЕЊЕ И ОДЗЕМАЊЕ НА СЛУЖБЕНАТА ЛЕГИТИМАЦИЈА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ, ЗАМЕНИЦИТЕ И ВРАБОТЕНИТЕ ВО СТРУЧНАТА СЛУЖБА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ	38

ВОВЕД



Историјата во речиси сите цивилизации во светот памети времиња кога тортурата била користена како законско средство за изнудување признание и за казнување на осудениците.

Денес, со утврдување на забрана на тортурата во многубројните меѓународни документи светот категорично застава на ставот дека во какви било услови и под каква било опасност за земјата, не треба и не смеат да постојат исклучоци кои би оправдале чин на тортура.

Меѓутоа во реалниот живот забранета или не, тортурата и другите форми на малтретирање за жал се уште се присутни.

Од тие причини, а притоа согледувајќи дека постоечките европски и светски инструменти за следење на состојбите во местата за лишување од слобода, не можат во потполност да одговарат на предизвиците со справувањето на овој феномен, Обединетите нации го усвоија Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура, кој освен што предвидува формирање на Подкомитет за превенција на тортура воедно предвидува и воспоставување на Национални превентивни механизми во земјите што го прифатиле овој документ.

Република Македонија Факултативниот протокол кон конвенцијата против тортура го ратификуваше кон крајот на 2008 година и со Законот за ратификација го назначи Народниот правобранител за Национален превентивен механизам.

Во текот на 2009 година беа донесени измените на Законот за народен правобранител со кој се предвиде формирање на посебно одделение за превенција на тортура, а понатаму беа донесени и Правилникот и Методологијата за вршење превенција од тортура.

Одделението за превенција од тортура кое ја врши функцијата на Националниот превентивен механизам започна да функционира во март 2011 година.

Сметам дека исполнувањето на основните цели на Националниот превентивен механизам односно утврдувањето на состојбите во

местата каде лицата се или може да бидат лишени од слобода, во голем дел ќе помогнат во спречувањето на сите форми на мачење и нечовечко постапување како и соодветна заштита на нејзините жртви и санкционирање на сторителите истата.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Иџет Мемети



ОДРЕДБИ ОД УСТАВОТ НА РМ

Член 77

Собранието избира народен правобранител.

Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните кога им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања.

Народниот правобранител се избира за време од осум години, со право на уште еден избор. Условите на избор и разрешување, надлежноста и начинот на работата на народниот правобранител се уредуваат со закон.

А М А Н Д М А Н X I

1. Собранието избира народен правобранител со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.
2. Народниот правобранител ги штити уставните и законските права на граѓаните што им се повредени од органите на државната управа и од други органи и организации што имаат јавни овластувања. Народниот правобранител посветува особено внимание за заштита на начелата на недискриминација соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и во јавните установи и служби.
3. Со точката 1 на овој амандман се заменува ставот 1 на членот 77, а со точката 2 се дополнува ставот 2 на членот 77 од Уставот на Република Македонија.

ЗАКОН ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ФАКУЛТАТИВНИОТ ПРОТОКОЛ КОН КОНВЕНЦИЈАТА ПРОТИВ ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ

Член 1

Се ратификува Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, усвоен на 18 декември 2002 година во Њујорк.

Член 2

Протоколот во оригинал на англиски јазик и во превод на македонски јазик гласи:

Член 3

Министерството за прада, Министерството за внатрешни работи и Министерството за надворешни работи се определуваат како надлежни органи на државната управа што ќе се грижат за извршување на овој протокол.

Член 4

Во однос на членот 17 од Протоколот, Република Македонија ја поднесува следнава изјава: “Во согласност со членот 17 од Протоколот, Република Македонија изјавува дека Народниот правобранител на Република Македонија е назначен да дејствува како национален превентивен механизам.

Во соработка и врз претходна согласност на Народниот правобранител, невладините организации регистрирани во Република Македонија и организациите кои имаат статус на хуманитарни организации во Република Македонија, можат да преземаат некои од надлежностите на националниот превентивен механизам.”

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

ФАКУЛТАТИВЕН ПРОТОКОЛ

КОН КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ

ПРЕАМБУЛА

Државите љрисџайнички кон овој Проџокол,

Поџврдувајќи дека тортурата и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување се забранети и претставуваат сериозно прекршување на човековите права,

Убедени дека се неопходни натамошни мерки за да се постигнат целите на Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казнување (во натамошниот текст Конвенцијата) и да се зајакне заштитата на лицата лишени од нивната слобода од тортура и друг вид на нечовечно или понижувачко постапување или мачење,

Поџсеџувајќи дека членовите 2 и 16 од Конвенцијата ја обврзуваат секоја држава пристапничка да преземе делотворни мерки за спречување на акти на тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување на било која територија под нивна јурисдикција,

Поџврдувајќи дека државите ја имаат првенствената одговорност за спроведување на овие членови, дека јакнењето на заштитата на лицата лишени од нивната слобода и целосното почитување на нивните човекови права е заедничка одговорност која ја споделуваат сите и дека меѓународните тела за спроведување ги дополнуваат и јакнат националните мерки,

Поџсеџувајќи дека делотворното спречување на тортурата и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување бара образование и комбинација на различни законодавни, административни, судски и други мерки,

Исџо џака џоџсеџувајќи дека Светската конференција за човекови права јасно нагласи дека напорите за искоренување на тортурата треба првенствено да се сконцентрираат на превенцијата и повика

на донесување на Факултативен протокол кон Конвенцијата, кој има за цел воспоставување на превентивен систем на редовни посети на места на притвор;

Убегени дека заштитата на лицата лишени од слобода од тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување може да се зајакне со вон-судски средства од превентивен карактер, врз основа на редовни посети на местата на притвор,

Се договорија како што следи:

ДЕЛ I

Општи начела

Член 1

Целта на овој Протокол е да воспостави систем на редовни посети спроведени од страна на независни меѓународни и национални тела на местата каде лицата се лишени од нивната слобода, со цел да се спречи тортурата и друг вид на нечовечното или понижувачко постапување или казнување.

Член 2

1. Се основа Поткомитет за превенција на тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување при Комитетот против тортура (во натамошниот текст Комитет за превенција) кој ги извршува функциите дефинирани во овој Протокол.
2. Поткомитетот за превенција ги спроведува своите функции во рамките на Повелбата на Обединетите нации и се раководи од целите и начелата содржани во истата, како и од нормите на Обединетите нации во однос на постапувањето со лица лишени од слобода.
3. Исто така Поткомитетот за превенција се раководи од начелата на доверливост, непристрасност, неселективност, универзалност и објективност.
4. Поткомитетот за превенција и државите пристапнички соработуваат во спроведувањето на овој Протокол.

Член 3

Секоја држава пристапничка формира, назначува или одржува на национално ниво едно или неколку тела за посети за спречување на тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување (во натамошниот текст национален превентивен механизам).

Член 4

1. Секоја држава пристапничка ќе дозволи посети, во согласност со овој Протокол, преку механизмите од членот 2 и чл. 3 на било кое место под нивна јурисдикција и контрола каде лицата се или можат да бидат лишени од слобода, или врз основа на наредба издадена од јавен орган или по негово барање или со согласност или знаење на таквиот орган (во натамошниот текст места за притвор). Овие посети се спроведуваат во целите на јакнење, доколку е неопходно, на заштитата на овие лица од тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.
2. Во целите на овој Протокол, лишување од слобода значи било која форма на притвор или затворање, или задржување на лица во јавни или приватни затворени капацитети кои лицето не е дозволено да ги напушти свеволно, а по наредба на судски, административен или друг орган.

ДЕЛ II

Поткомитет за превенција

Член 5

1. Поткомитетот за превенција има десет членови. По педесетиот инструмент за ратификација или пристапување кон овој Протокол, бројот на членовите на Поткомитетот за превенција се зголемува на дваесет и пет.
2. Членовите на Поткомитетот за превенција се избираат од рангот на лица со висок морален карактер, со професионално искуство на полето на спроведувањето на правдата, а особено во областа на кривичното право, управување со затвори или во рамките на поли-

цијата, или на различните полиња релевантни за постапувањето со лица лишени од слобода.

3. Во однос на составот на Поткомитетот за превенција должно се зема предвид правичната географска распореденост и застапувањето на различните цивилизации и правни системи на државите пристапнички.
4. Во однос на вакиот состав исто така должно се зема предвид урамнотеженото застапување на родовите врз основа на начелата на рамноправност и недискриминација.
5. Една држава пристаничка не може да има два претставника како членови на Поткомитетот.
6. Членовите на Поткомитетот за превенција ги извршуваат функциите во лично својство, тие се независни и непристрасни и достапни ефикасно да служат како членови на Поткомитетот за превенција.

Член 6

1. Секоја држава пристапничка може да номинира, во согласност со став 2 од овој член до два кандидата кои ги поседуваат квалификациите и кои ги исполнуваат барањата предвидени во членот 5 и при тоа ќе дадат детални информации за квалификациите на номинираните лица.
2. (а) Номинираните кандидати треба да поседуваат државјанство на државата пристапничка кон овој Проктолот;
- (б) Барем еден од двајцата кандидати треба да поседува државјанство на државата пристапничка која го номинира;
- (в) Не може да се номинираат повеќе од два државјани на одредена држава пристапничка;
- (џ) Пред државата пристапничка да номинира државјанин на друга држава пристапничка, истата ќе побара и претходно треба да добие согласност од односната држава пристапничка.
3. Барем пет месеци пред датумот на средбата на државите пристапнички во текот на која се спроведуваат изборите, Генералниот секретар на Обединетите нации ќе упати писмо до државите пристапнички повикувајќи ги да ги поднесат своите номинации во рок од три месеци. Генералниот секретар ќе поднесе листа, по азбучен ред, на сите така номинирани лица, наведувајќи ги државите пристапнички кои ги номинирале.

Член 7

1. Членовите на Поткомитетот за превенција се избираат на следниов начин:
 - (a) Првенствено внимание се посветува на исполнувањето на барањата и критериумите од членот 5 од овој Протокол;
 - (б) Првичните избори се одржуваат не подоцна од шест месеци по стапувањето во сила на овој Протокол;
 - (в) Државите пристапнички ги избираат членовите на Поткомитетот за превенција со тајно гласање;
 - (г) Изборите за членови на Поткомитетот за превенција се одржуваат на состаноците на државите пристапнички кои се организираат на секои две години, а кои ги свикува Генералниот секретар на Обединетите нации. На тие состаноци, за кои две третини од државите пристапнички претставува кворум, лицата избрани за членови на Поткомитетот за превенција се лицата кои добиле најголем број на гласови и апсолутно мнозинство на гласовите на претставниците на државите пристапнички кои се присутни и гласаат.
2. Доколку во текот на изборниот процес два државјани на државата пристапничка се квалификуваат да служат како членови на Поткомитетот за превенција, кандидатот кој добил поголем број на гласови ќе служи како член на Поткомитетот за превенција. Кога државјани на иста држава добиле ист број на гласови се применува следнава постапка:
 - (a) Кога само еден од таквите кандидати е номиниран од државата пристапничка чиј државјанин е, тој кандидат ќе служи како член на Поткомитетот за превенција;
 - (б) Кога двата кандидати се номинирани од држава пристапничка чии државјани се, се одржува посебно тајно гласање за да се определи кој од тие два државјани ќе стане член;
 - (в) Кога ниту еден кандидат не е номиниран од државата пристапничка чиј државјанин е, се одржува посебно тајно гласање за да се определи кој кандидат ќе биде член.

Член 8

Доколку член на Поткомитетот за превенција почине или даде оставка, или доколку од било која друга причина не е повеќе во состојба да ги извршува своите должности, државата пристапничка која го номинирала тој член ќе номинира друг соодветен кандидат кој ги поседува квалификациите и ги исполнува барањата предвидени во членот 5, земајќи ја предвид потребата од урамнотеженост меѓу различните полиња на компетентност, да служи како член се до следниот состанок на државите пристапнички, под услов истиот да го одобрат мнозинството на држави пристапнички. Одобрувањето се смета дека е дадено освен доколку половина или повеќе од државите пристапнички не одговорат негативно во рок од шест недели по добивањето на информацијата поднесена од Генералниот секретар на Обединетите нации за предложеното назначување.

Член 9

Членовите на Поткомитетот за превенција се избираат за мандат од четири години. Тие имаат право на реизбор доколку се повторно номинирани. Мандатот на половина членови избрани на првиот избор истекува по втората година; веднаш по првиот избор имињата на тие членови се избираат со ждревка од страна на Претседавачот со состанокот од член 7, став 1 (г).

Член 10

1. Поткомитетот за превенција ги избира своите службеници за мандат од две години. Тие имаат право на реизбор.
2. Поткомитетот за превенција донесува Деловодник. Деловодникот меѓу другото предвидува дека:
 - (а) Половина од членовите, плус еден член претставува кворум;
 - (б) Одлуките на Поткомитетот за превенција се донесуваат со мнозинство на гласови на присутните членови;
 - (в) Поткомитетот за превенција работи на затворени заседанија.
3. Генералниот секретар на Обединетите нации го свикува првиот состанок на Поткомитетот за превенција. По првиот состанок, Поткомитетот за превенција се состанува као што е предвидено во Деловодникот. Поткомитетот за превенција и Комитетот про-

тив тортура своите состаноци ги одржуваат истовремено, барем еднаш годишно.

ДЕЛ III

Мандат на Поткомитетот за превенција

Член 11

Поткомитетот за превенција:

- (a) Ги посетува местата од членот 4 и дава препораки до државите пристапнички во врска со заштитата на лица лишени од слобода од тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување;
- (б) во однос на националните превентивни механизми:
 - (i) дава совети и им помага на државите пристапнички, кога е неопходно за воспоставувањето на ваквите механизми;
 - (ii) Одржува директни, доколку е потребно и доверливи контакти со националните превентивни механизми и им нуди обука и техничка помош во целите на јакнење на нивните капацитети;
 - (iii) Дава совети и им помага во оцената на потребите и потребните средства за јакнење на заштитата на лицата лишени од нивната слобода од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.
 - (iv) Дава препораки и согледувања на државите пристапнички со цел зајакнување на капацитетот и на мандатот на националните превентивни механизми за спречување на тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување;
- (в) Соработува, за спречување на тортурата воопшто, со релевантните органи и механизми на Обединетите нации, како и со меѓународните, регионалните и националните институции или организации кои работат на зајакнувањето на заштитата на сите лица од тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.

Член 12

Со цел да му овозможат на Поткомитетот за превенција да го испол-

ни својот мандат како што е наведено во член 11, државите пристапнички се обврзуваат:

- (а) Да го примат Поткомитетот за превенција на своја територија и да му дозволат пристап на местата за притвор како што е дефинирано во член 4 од овој Протокол;
- (б) Да ги обезбедат сите релевантни информации кои Поткомитетот за превенција може да ги побара за да ги оцени потребите и мерките што треба да се донесат за зацврстување на заштитата на лица лишени од слобода од тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување;
- (в) Да ги поттикнуваат и олеснуваат контактите меѓу Поткомитетот за превенција и националните превентивни механизми;
- (г) Да ги разгледаат препораките на Поткомитетот за превенција и да стапат во дијалог со него за можни мерки за спроведување.

Член 13

1. Поткомитетот за превенција ќе воспостави, најпрво со ждрепка, програма за редовни посети на државите пристапнички со цел да го исполни својот мандат како што е утврдено во член 11.
2. По консултациите, Поткомитетот за превенција ќе ги извести државите пристапнички за својата програма со цел тие да можат, без одлагање, да ги направат потребните практични подготовки за спроведување на посетите.
3. Посетите ќе бидат извршени од најмалку два члена на Поткомитетот за превенција. Овие членови може да бидат придружувани, ако е потребно, од експерти со докажано професионално искуство и знаење во областите опфатени со овој Протокол кои ќе бидат избрани од список на експерти изготвен врз основа на предлози дадени од страна на државите пристапнички, од Канцеларијата на Високиот комесар на ОН за човекови права и на Центарот на ОН за спречување на меѓународен криминал. Во изготвувањето на списокот, предметните држави пристапнички ќе предложат не повеќе од пет национални експерти. Предметната држава пристапничка може да се спротивстави на вклучување на одреден експерт во посетата, по што Поткомитетот за превенција ќе предложи друг експерт.

4. Ако Поткомитетот за превенција смета дека е соодветно, тој може да предложи кратка follow-up посета (дополнителна посета) по извршената редовна посета.

Член 14

1. Со цел да му овозможат на Поткомитетот за превенција да го извршува својот мандат, државите приспанички кон овој Протокол преземаат обврска да му дозволат на истиот:
 - a) Неограничен пристап до сите информации што се однесуваат на бројот на лица лишени од слобода во места на притвор како што е дефинирано во член 4, како и бројот на таквите места и нивните локации;
 - б) Неограничен пристап до сите информации што се однесуваат на постапувањето кон тие лица, како и на условите за нивен притвор;
 - в) Според условите од ства 2 подолу, неограничен пристап до сите места на притвор и до нивните инсталации и објекти;
 - г) Можност за разговори без надзор со лицата лишени од слобода без сведоци и тоа или лично или со преведувач ако тоа се смета за неопходно, како и со било кое друго лице за кое Поткомитетот за превенција има мислење дека може да даде релевантни информации;
 - г) Слобода да одбере места кои Поткомитетот сака да ги посети и лица со кои истиот сака да разговара.
2. Приговор за посета на одредено место на притвор може да биде даден само врз итни и убедливи основи поврзани со националната одбрана, јавна безбедност, природна катастрофа или сериозни немири во местото што треба да се посети кои привремено спречуваат спроведување на ваква посета. Една држава-членка нема да се повика на постоење на објавена вонредна состојба како таква како причина да се спротивстави на една посета.

Член 15

Ниеден орган ниту службеник нема да наложи, примени, дозволи или толерира никаква санкција против било кое лице или организација поради соопштување на Поткомитетот за превенција или на неговите пратеници било каква информација, без разлика дали вис-

тинита или лажна и на ниедно такво лице или организација нема да им се наштети на друг начин.

Член 16

1. Поткомитетот за превенција на доверлив начин ќе ги соопшти своите препораки и согледувања на државата пристапничка и доколку е релевантно и на националниот превентивен механизам.
2. Поткомитетот за превенција го објавува својот извештај, заедно со сите коментари на предметната држава пристапничка, секогаш кога тоа ќе се бара од него од страна на таа држава пристапничка. Ако државата пристапничка објави дел од извештајот, тогаш Поткомитетот за превенција може да го публикува извештајот во целина или делумно. Но, нема да бидат објавени никакви лични податоци, без јасно изразената согласност на предметното лице.
3. Поткомитетот за превенција ќе му презентира на Комитетот против тортура јавен годишен извештај за своите активности.
4. Ако државата пристапничка одбива да соработува со Поткомитетот за превенција во согласност со членовите 12 и 14 или одбива да преземе мерки за подобрување на состојбата во врска со препораките на Поткомитетот за превенција, Комитетот против тортура може, по барање на Поткомитетот за превенција, да реши, со мнозинство од своите членови, откако државата пристапничка имала можност да ги изнесе своите ставови, да даде јавна изјава по ова прашање или да го публикува извештајот на Поткомитетот за превенција.

ДЕЛ IV

Национални превентивни механизми

Член 17

Секоја држава пристапничка оддржува, назначува или воспоставува, не подоцна од една година по влегување на сила на овој Протокол или по неговата ратификација или пристапување, еден или неколку независни национални превентивни механизми за превенција на тортурата на домашно ниво. Механизмите воспоставени од страна на децентрализирани единици може да бидат назначени како национални превентивни механизми за целите на овој Протокол, доколку истите се во согласност со неговите одредби.

Член 18

1. Државите пристапнички им гарантираат функционална независност на националните превентивни механизми, како и независност на нивниот персонал.
2. Државите пристапнички ги преземаат неопходните мерки за да обезбедат дека експертите на националниот превентивен механизам ги имаат потребните способности и професионални познавања. Тие се залагаат за родова рамнотежа и за адекватна застапеност на етничките и малцинските групи во земјата.
3. Државите пристапнички преземаат обврска да ги стават на располагање потребните ресурси за функционирање на националните превентивни механизми. 4. При формирање на националните превентивни механизми, државите пристапнички посветуваат должно внимание на Принципите поврзани со статусот на националните институции за унапредување и заштита на човековите права.

Член 19

На националните превентивни механизми ќе им биде дадено, како минимум, надлежност:

- (a) Редовно да го испитуваат постапувањето кон лицата лишени од слобода во местата на притвор како што е дефинирано во член 4, со цел зајакнување, ако е потребно, на нивната заштита од тортура и од друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување;

- (б) Да даваат препораки на релевантните органи со цел подобрување на постапувањето и на условите на лицата лишени од слобода и спречување на тортура и друг вид сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, земајќи ги предвид релевантните норми на Обединетите нации;
- (в) Да поднесуваат предлози и согледувања во врска со постоечкото или со нацрт- законодавството.

Член 20

Со цел да им се овозможи на националните превентивни механизми да го извршуваат својот мандат, државите пристапнички кон овој Протокол преземаат обврска на истите да им доделат:

- (а) Пристап до сите информации што се однесуваат на бројот на лица лишени од слобода во местата на притвор како што е дефинирано во член 4, како и до бројот на места и нивни локации;
- (б) Пристап до сите информации што се однесуваат на постапувањето со тие лица, како и на условите на нивниот притвор;
- (в) Пристап до сите места на притвор и нивните инсталации и објекти;
- (г) Можност за разговори без надзор со лицата лишени од слобода без сведоци и тоа или лично или со преведувач, ако тоа се смета за неопходно, како и со било кое друго лице за кое националните превентивни механизми имаат мислење дека може да даде релевантни информации;
- (д) Слобода да ги одбере местата кои Поткомитетот за превенија сака да ги посети и лицата со кои сака да разговара;
- (е) Правото на контакти со Поткомитетот за превенија, на истиот да му се испраќаат информации и и со истиот да се одржуваат состаноци.

Член 21

1. Ниту еден орган на власта ниту функционер нема да нареди, примени, дозволи или толерира никаква санкција против било кое лице или организација за доставување на националниот превентивен механизам било какви информации, без разлика дали се тие лажни или вистинити, и врз ниедно такво лице или организација нема на поинаков начин да мус е наштети.

2. Доверливите информации собрани од страна на националниот превентивен механизам се привилегирани. Нема да се објавуваат никакви лични податоци без јасно дадената согласност на предметното лице.

Член 22

Надлежните органи на предметната држава пристапничка ги испитуваат препораките на националниот превентивен механизам и стапуваат во дијалог со истиот за можни мерки за примена.

Член 23

Државите пристапнички кон овој Протокол се обврзуваат да ги објавуваат и дистрибуираат годишните извештаи на националните превентивни механизми.

ДЕЛ V

Декларација

Член 24

1. По ратификацијата, државите пристапнички може да поднесат декларација со која се одлага имплементацијата на нивните обврски или според делот III или делот IV од овој Протокол.
2. Ова одлагање ќе важи за максимум три години. По должното објаснување од државата пристапничка и по консултација со Поткомитетот за превенција, Комитетот против тортура може да го продолжи тој прериод за дополнитени две години.

ДЕЛ VI

Финансиски одредби

Член 25

1. Трошоците настанати од работењето на Поткомитетот за превенција за имплементацијата на овој Протокол ги сносат ОН.

2. Генералниот секретар на ОН ги обезбедува потребниот персонал и капацитети за ефективно извршување на функциите на Поткомитетот за превенција според овој Протокол.

Член 26

1. Се формира посебен фонд во согласност со релевантните постапки на Генералното собрание, кое ќе биде раководен во согласност со финансиските правила и прописи на ОН, за да се помогне финансирањето на имплементацијата на препораките дадени од Поткомитетот за превенција по посета на одредена држава пристапничка, како и за образовните програми на националните превентивни механизми.
2. Посебниот фонд може да се финансира преку доброволни придонеси од влади, меѓувладини и невладини организации и други приватни или јавни субјекти.

ДЕЛ VII

Завршни одредби

Член 27

1. Овој Протокол е отворен за потпишување за секоја држава која ја потпишала Конвенцијата.
2. Овој Протокол подлежи на ратификација од страна на секоја држава која ја ратификувала или пристапила на Конвенцијата. Инструментите на ратификацијата се депонираат при Генералниот секретар на ОН.
3. Овој Протокол е отворен за пристапување за секоја држава која ја ратификувала или пристапила на Конвенцијата.
4. Пристапувањето се врши преку депонирањето на инструмент за пристапувањето при Генералниот секретар на ОН.
5. Генералниот секретар на ООН ги информира сите држави кои го имаат потпишано овој Протокол или пак имаат пристапено кон истиот, за депонирањето на секој инструмент за ратификација или за пристапување.

Член 28

1. Овој Протокол стапува во сила на триесеттиот ден по датумот на депонирањето при Генералниот секретар на ООН на дваесеттиот инструмент за ратификација или за пристапување.
2. За секоја држава која го ратификува овој Протокол или пристапува кон истиот по депонирањето при Генералниот секретар на ООН на дваесеттиот инструмент за ратификација или за пристапување, овој Протокол стапува во сила на триесеттиот ден по датумот на депонирањето на инструментот за ратификација или за пристапување од страна на односната држава.

Член 29

Одредбите на овој Протокол важат за сите делови на федерални држави без никакви ограничувања или исклучоци.

Член 30

Никакви резерви нема да бидат направени во однос на овој Протокол.

Член 31

Одредбите на овој Протокол нема да имаат влијание врз обврските на државите пристапнич според било која регионална конвенција со која се воведува систем на посети на места на притвор. Поткомитетот за превенција и телата формирани според таквите регионални конвенции се охрабруваат да се консултираат и да соработуваат за да се одбегне дуплирање и за ефективно унапредување на целите на овој Протокол.

Член 32

Одредбите на овој Протокол нема да имаат влијание врз обврските на државите пристапнички кон четирите Женевски конвенции од 12.08.1949 г. и Дополнителните протоколи кон истите од 08.06.1977 г., ниту пак врз можноста достапна за било која држава пристапничка да го овласти Меѓународниот комитет на Црвениот крст да посетува места на притвор во ситуации кои не се опфатени со меѓународното хуманитарно право.

Член 33

1. Било која држава пристапничка може да се откаже од овој Протокол во било кое време преку писмено известување упатено до Генералниот секретар на ОН, кој понатаму ги информира другите држави пристапнички кон овој Протокол и Конвенцијата. Откажувањето стапува во сила една година по датумот на приемот на известувањето од страна на Генералниот секретар.
2. Таквото откажување нема да има влијание врз ослободувањето на државата пристапничка од нејзините обврски според овој Протокол во однос на било која акт или ситуација која може да се случи пред датумот на кој откажувањето стапува во сила, или пак на дејствијата кои Поткомитетот за превенција одлучил или може да одлучи да ги преземе во однос на предметната држава пристапничка, ниту пак откажувањето го доведува во прашање на било каков начин продолженото разгледување на било кое прашање кое Поткомитетот за превенција веќе го разгледува пред датумот на кој откажувањето стапува во сила.
3. По датумот на кој откажувањето на државата пристапничка стапува во сила, Поткомитетот за превенција нема да почне разгледување на било кое ново прашање во однос на таа држава.

Член 34

1. Секоја држава пристапничка кон овој Протокол може да предложи амандман и истиот да го поднесе до Генералниот секретар на ОН. Генералниот секретар понатаму го доставува предложениот амандман до државите пристапнички кон овој Протокол со барање тие да го известат дали тие се за одржување на конференција на државите пристапнички со цел да се разгледа и гласа по предлогот. Во случај во рок од четири месеци од датумот на таквото известување најмалку една третина од државите пристапнички позитивно се изјаснат за таква конференција, Генералниот секретар ја закажува конференцијата под покровителство на ОН. Секој амандман усвоен со мнозинство од две третини на државите-пристапнички кои се присутни и гласаат, се доставува од Генералниот секретар на ОН до сите држави пристапнички за прифаќање.
2. Амандман усвоен во согласност со став 1 од овој член стапува во сила кога ќе биде прифатен со двотретинско мнозинство на др-

жавите пристапнички кон овој Протокол, во согласност со нивните односни уставни постаки.

3. Кога аманданите се стапени во сила, тие се обврзувачки за тие држави пристапнички кои истите ги прифатиле, а другите држави пристапнички се уште се обврзани со одредбите од овој Протокол и секој претходен амандман кои тие го прифатиле.

Член 35

На членовите на Поткомитетот за превенција и на националните превентивни механизми им се доделуваат такви привилегии и имунитети како што се потребни за независното извршување на нивните функции. На членовите на Поткомитетот за превенција им се доделуваат привилегии и имунитети наведени во членот 22 од Конвенцијата за привилегии и имунитети на ОН од 13.02.1946 г., во зависност од одредбите од делот 23 од таа Конвенција.

Член 36

При посета на држава пристапничка, членовите на Поткомитетот за превенција, не доведувајќи ги во прашање одредбите и целите на овој Протокол и таквите привилегии и имунитети како што тие може да уживаат:

- (а) ги почитуваат законите и прописите на посетената земја;
- (б) се воздржуваат од секакво дејствие или активност некомпатибилна со објективната и меѓународната природа на нивните должности.

Член 37

1. Овој Протокол, чии текстови на арапски, кинески, англиски, француски, руски и шпански се еднакво автентични, се депонира при Генералниот секретар на ОН.
2. Генералниот секретар на ОН доставува заверени копии од овој Протокол до сите држави.

ОДРЕДБИ ОД ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ¹

Член 1

Во Законот за Народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ број 60/2003), по членот 11 се додава нов член 11-а, кој гласи:

“Член 11-а

Народниот правобранител обезбедува посебна заштита на правата на децата, лицата со посебни потреби и на лицата кои се предмет на тортура и друг вид на свирепо, нечовечко или понижувачко постапување или казнување во органите, организациите и установите во кои слободата на движењето е ограничена.”

Член 3

По членот 31 се додаваат два нови члена 31-а и 31-б, кои гласат:

„Член 31-а

Народниот правобранител во следењето на состојбите на почитувањето и заштитата на уставните и законските права на лицата во органите, организациите и установите во кои слободата на движење е ограничена, презема активности согласно со закон и меѓународни договори ратификувани согласно со Уставот на Република Македонија.

Народниот правобранител за реализација на активностите од ставот 1 на овој член врши редовни и ненајавени посети во органите, организациите и установите во кои слободата на движење е ограничена за што подготвува посебен извештај.

За начинот на остварувањето на посетите од ставот 2 на овој член Народниот правобранител донесува правилник.

¹ Службен весник на РМ, бр. 114 од 14.09.2009 година

Член 31-б

Службените лица во органите, организациите и установите во кои слободата на движење е ограничена, се должни на Народниот правобранител да му овозможат непречен пристап до сите документи и информации кои се однесуваат на лицата на кои слободата на движење им е ограничена.

Службените лица во органите, организациите-и установите во кои слободата на движење е ограничена, се должни да постапат по укажувањата и препораките на Народниот правобранител и за постапувањето да го известат најдоцна во рок од 30 дена сметано од денот на приемот на посебниот извештај.“

Член 5

Во членот 45 став 1 по зборот „области“ се додаваат зборовите: „или за одделни ранливи групи лица“.

По ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Народниот правобранител формира посебни одделенија за заштита на правата на децата и на лицата со посебни потреби, одделение за заштита на граѓаните од дискриминација и тортура и друг вид на свирепо, нечовечко или понижувачко постапување или казнување, како и одделение за правична и соодветна застапеност на граѓаните.“

Ставот 2 станува став 3.

ПРАВИЛНИК

ЗА НАЧИНОТ НА ВРШЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈА ОД ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ КАКО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ

Член 1

Со овој правилник се уредува начинот на вршење превенција од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување од страна на Народниот правобранител како Национален превентивен механизам на местата каде лицата се или можат да бидат лишени од слобода.

Член 2

Превенцијата се врши со востановување систем на посети што можат да бидат редовни и вонредни или ненајавени.

Член 3

Посетите имаат за цел да се спречат појавите на тортура или друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување на лицата лишени од слобода.

Редовните посети имаат за цел во одреден временски период да се согледаат состојбите во установите и да се евидентира напредокот или влошувањето на условите за сместување и третманот на лицата лишени од слобода.

Ненајавените посети имаат за цел да се проверат веќе утврдените состојби во местата каде лицата се или можат да бидат лишени од слобода и да се намали ризикот постојните состојби да бидат прикажани на несоодветен начин.

Член 4

Народниот правобранител посетите од членот 3 на овој правилник ги спроведува во полициските станици, одделенијата за притвор и

одделенијата за осудени лица во казнено поправните установи, воспитно поправните установи, психијатриските болници, други места за лишување од слобода, како и во неофицијални места за кои Народниот правобранител може да има информации дека лицата се лишуваат од слобода.

Член 5

При посетите Народниот правобранител ги согледува состојбите на материјалните услови во установите, врши увид во сите информации заради утврдување на сите аспекти што се однесуваат на бројот на лицата лишени од слобода, условите и третманот. Воедно се вршат разговори со лицата лишени од слобода без сведоци, лично или со преведувач, доколку тоа се смета за неопходно, како и со кое било друго лице за кое Народниот правобранител верува дека може да обезбеди суштествени информации.

Народниот правобранител има апсолутна слобода во изборот на лица со кои ќе разговара.

Член 6

Проценката на условите во местата за лишување од слобода опфаќа увид во димензиите на просторијата, бројноста на лицата сместени во просторијата, хигиенските услови, опременоста на просторијата со инвентар (кревет, постелнина, покривка, ормар и сл.), осветлувањето во просторијата (дневна и природна светлина), затоплувањето, санитарните услови, контактот со службените лица и други околности кои евентуално би можеле да доведат до нехуман или нессодветен престој.

Член 7

Увидот во документацијата треба особено да има за цел да го утврди бројот на лицата лишени од слобода во објектот како и сите други информации што се однесуваат на нивниот третман односно здравствена состојба или друго што би можело да даде реална слика за однесувањето кон лицата лишени од слобода и условите во кои тие се сместени.

Член 8

Разговорот со лицата лишени од слобода се води без сведоци, лично или со преведувач ако тоа се смета за неопходно. Народниот правобранител има апсолутна слобода во изборот на лица за разговор.

При разговорот се составува службена белешка за наводите истакнати од лицата лишени од слобода.

Член 9

Разговорот со службените лица има за цел да се предочи значењето на посетата, обврската за соработка со Народниот правобранител и да се укаже на одредени пропусти со цел истите да не се повторат.

Член 10

По завршувањето на посетата се подготвува посебен извештај кој задолжително содржи опис на утврдените состојби, анализа на состојбата, заклучни согледувања и препораки.

Член 11

Овој правилник влегува во сила со денот на донесувањето.

МЕТОДОЛОГИЈА

ЗА ВРШЕЊЕ ПРЕВЕНЦИЈА ОД ТОРТУРА И ДРУГ ВИД НА СУРОВО, НЕЧОВЕЧНО ИЛИ ПОНИЖУВАЧКО ПОСТАПУВАЊЕ ИЛИ КАЗНУВАЊЕ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ КАКО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ

Со оваа методологија поблиску се уредува начинот на вршење редовни и вонредни посети на местата каде се или може да бидат сместени лицата лишени од слобода заради превенција на тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување согласно член 4 од Законот за ратификација на Факултативниот протокол кон Конвенцијата на ООН против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување (Сл. весник на РМ бр.165/08), член 4 и член 17 од Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување и членовите 31-а и 31-б од Законот за народниот правобранител и Правилникот за вршење превенција на тортура.

Предмет на оваа методологија се: видовите превентивни посети, местата што се посетуваат, целта на посетите, увидот во местата и информациите, разговорот со лицата лишени од слобода и со персоналот како и подготвувањето извештаи и соодветни препораки.

1. ЦЕЛ И ВИДОВИ НА ПРЕВЕНТИВНИ ПОСЕТИ

Посетите се вршат заради спречување на евентуалните повреди на правата на лицата лишени од слобода преку конструктивен дијалог со претставниците на местата каде се или можат да бидат сместени лицата лишени од слобода и претставниците на други институции и органи под чија надлежност подлежат установите, како и намалување на ризикот лицата лишени од слобода да бидат попречени за поднесување поплаки по однос на нивниот статус, условите за сместување, третманот и др.

Воспоставувањето на систем на посети (редовни и вонредни) има за цел подобрување на севкупните состојби во местата во кои се или можат да бидат сместени лицата лишени од слободи.

Превентивните посети можат да бидат: редовни и ненајавени.

- **Редовни посети** – имаат за цел да се изврши детална анализа на состојбата во местата каде се или можат да бидат лицата лишени од слобода за да се идентификуваат причините кои можат да доведат до сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување и изготвување препораки за надминување на утврдените состојби.

- **Ненајавени посети** – имаат за цел да обезбедат во најголема можна мера реална и објективна слика за условите во местата каде се или можат да бидат лицата лишени од слобода со цел да се намали ризикот од прикривање или менување на постојните состојби, како и да се провери спроведувањето на веќе дадените препораки од Народниот правобранител. Овие посети едновременно имаат за цел да се попречи лицата лишени од слобода да бидат заплашени или ограничени во контактите со Народниот правобранител.

2. МЕСТА КОИ МОЖАТ ДА БИДАТ ПОСЕТЕНИ ОД СТРАНА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ

Народниот правобранител во остварувањето на функцијата Национален превентивен механизам врши посети на сите места каде се или можат да бидат сместени лица лишени од слобода, а тоа се: полициските станици, одделенијата за притвор и одделенијата за осудени лица во казнено-поправните установи, воспитно-поправните установи, психијатриските болници, други места за лишување од слобода како и во неофицијални места за кои Народниот правобранител може да има информација дека лицата се лишуваат од слобода.

3. УВИД ВО УСТАНОВАТА И ИНФОРМАЦИИТЕ

На Народниот правобранител му се овозможува пристап до сите делови на кое било место каде се врши лишување од слобода.

Преку увидот во сите простории во објектите Народниот правобра-

нител добива целосен впечаток за условите за сместување на лицата лишени од слобода, постапувањето и третманот на овие лица.

При увидот на местата за лишување од слобода особено внимание се посветува на информациите кои можат да се добијат од евиденциите кои се водат, како и од материјалните услови.

- Со оглед на обврската да се води целосна **евиденција** во однос на сите лица лишени од слобода, како и сите настани на местата за лишување од слобода, задолжителна е проверка особено на: регистрите на лицата лишени од слобода, регистрите на дневни настани, здравствената евиденција и здравствените картони на секој поединец, како и папките, односно личните досиеја на овие лица и други документи.

- При увидот во **материјалните услови** особено внимание се посветува на условите во кои се сместени лицата лишени од слобода.

Ова пред се се однесува на: законски пропишаните димензии на просторијата, бројноста на лицата кои се сместени во просторијата, хигиенските услови (на самата просторија, гардеробата на лицата лишени од слобода, како и на нивната постелнина), опременоста на просториите (кревети, касети, маси, столчиња и др.), осветленоста, затопленоста во зимски услови, проветрувањето на просториите, санитарните услови, условите за лична хигиена и др., како и можноста, односно начинот на кој овие лица остваруваат контакти со службените лица.

4. РАЗГОВОР СО ЛИЦАТА ЛИШЕНИ ОД СЛОБОДА

На Народниот правобранител задолжително му се овозможува непосреден разговор со лицата лишени од слобода.

Во зависност од видот на посетата, Народниот правобранител може да врши разговор со точно одредено лице или група лица и со лица избрани по случаен избор, при што доколку се работи за припадник на некоја од заедниците или странски државјанин ако е тоа потребно да биде обезбеден преведувач. Еден од најважните аспекти на посетата е можноста за разговор без присуство на сведоци, односно службени лица со што на лицата лишени од слобода им се овозмо-

жува да зборуваат поотворено и со помалку страв.

Народниот правобранител има потполна слобода во изборот на лицата со кои ќе разговара.

Народниот правобранител при вршењето на посетата има слобода во изборот на местото за кое смета дека е доволно безбедно и соодветно за вршење разговор со лицето лишено од слобода.

Доколку службените лица предложат одредени места како несоодветни од безбедносен аспект, Народниот правобранител не би требало оваа сугестија веднаш да ја одбие, туку внимателно да ја разгледа, но сепак тој го определува местото каде ќе се изврши разговорот.

При водењето на разговорот особено е важно Народниот правобранител да ја стекне довербата на лицето со кое разговара без притоа да му дава ветувања кои не е можно да се исполнат.

Пред се неопходно е Народниот правобранител да се претстави и да ја образложи причината за неговото присуство, кои се овластувањата на Народниот правобранител, дека разговорот е доверлив и дека лицето нема да трпи никакви штетни последици од кого било, особено не од службените лица.

Во текот на разговорот потребно е изразување на јасен и едноставен начин и да се избегнува однесување со кое разговорот би можел да се протолкува како испрашување.

За успешноста на извршениот разговор и остварувањето на неговата цел од големо значење е Народниот правобранител да покаже способност за ислушување, големо трпение и емпатија во текот на разговорот.

Притоа, на лицето со кое се врши разговорот треба да му се овозможи да зборува, да се избегнуваат сугестивни прашања и разговорот да не се ограничува само и единствено на темите кои тој ги покрепува.

Во случај на наводи за лошо постапување од страна на службени лица, лицето со кое се врши разговорот треба да се поттикне да ги искаже сите факти од релевантно значење.

За разговорот се составува службена белешка.

5. ИЗГОТВУВАЊЕ ИЗВЕШТАЈ СО ПРЕПОРАКИ

Народниот правобранител врз основа на констатираните состојби подготвува извештај со соодветни препораки кој го доставува до надлежните органи со кои предлага мерки што треба да се преземат заради подобрување на севкупните услови во местата за лишување од слобода.

Препораките треба да бидат: специфични; мерливи; остварливи; насочени кон резултат; временски определени, според приоритет; образложени; да одговараат на предметот и да предлагаат решение за надминување или унапредување на состојбите.

Народниот правобранител го следи спроведувањето на дадените препораки преку непосредни контакти со службените лица во местата каде се врши лишување од слобода, како и со другите надлежни органи и организации согласно член 2 од Законот за народен правобранител.

Препораките имаат за цел отстранување на констатираните недостатоци и негативни појави, како и подобрување на условите за сместување, постапувањето и третманот на овие лица.

Последователните посети од страна на Народниот правобранител треба систематски да проценат дали претходните препораки биле целосно спроведени и истовремено ги идентификуваат сите нови проблеми што евентуално во меѓувреме се појавиле. Доколку во текот на посетата има индивидуални оплаки за конкретни повреди на правата, Народниот правобранител посебно ќе постапува по нив, но од аспект на заштита на човековите права.

Врз основа на член 39 од Законот за народниот правобранител (“Службен весник РМ” бр. 60/2003 и 114/2009), Народниот правобранител, донесува

П РА В И Л Н И К

за формата, содржината и постапката за издавање, користење и одземање на службената легитимација на народниот правобранител, замениците и вработените во Стручната служба на Народниот правобранител

Член 1

Со овој правилник се уредува формата, содржината и постапката за издавање, користење и одземање на службената легитимација на народниот правобранител, замениците, вработените во Стручната служба на Народниот правобранител и вработените во Стручната служба на Народниот правобранител како национален превентивен механизам.

Член 2

Службената легитимација е со димензии 8 см. x 11 см. и се состои од два дела: едниот дел е корицата, а другиот дел е пластифицирана светло сива влошка на чија позадина се наоѓа логото на институцијата, со податоци за носителот на службената легитимација и неговите овластувања.

Корицата на службената легитимација е изработена од природна кожа во кафеава боја.

На предната страна на корицата, во горниот дел е изгравирани текстот: “РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ”, во средината е изгравирани логото на Народниот правобранител, а под него е изгравирани текстот: “СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА”.

Во внатрешната десна страна од кожната корица се втиснува во метална форма логото на Народниот правобранител со големина од 4 см.

На предната страна од влошката, е отпечатен текстот „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ“, за легитимацијата на вработените во Стручната служба на Народниот правобранител како национален превентивен механизам е отпечатен текстот „РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ“, а под него текстот “СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА”. Под овој текст на левата страна се наоѓа место за фотографија, а од десната страна регистарски број, датум на издавање, потпис на Народниот правобранител или на овластено лице и место на печат (М.П.). На истата страна во долниот дел се впишуваат податоци: име и презиме, функција, односно звање, матичен број и адреса на живеење на носителот на службена легитимација.

Втората страна од влошката, за службената легитимација на народниот правобранител и неговите заменици содржи извадоци од одредбите од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003 и 114/2009) во врска со овластувањата и посебните права, со текст наведен на образецот. Втората страна од влошката, за службената легитимација на вработените во Стручната служба кои постапуваат по претставки на граѓани и други лица содржи извадоци од одредбите од Законот за народниот правобранител (“Службен весник на РМ” бр.60/2003 и 114/2009), во врска со овластувањата, со текст наведен на образецот.

Втората страна од влошката, за службената легитимација на вработените во Стручната служба на Народниот правобранител како национален превентивен механизам содржи извадоци од одредбите од Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нехумано или понижувачко постапување или казнување („Службен весник на РМ“ бр. 165/2008) и од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/203 и 114/2009), во врска со овластувањата, со текст наведен во образецот.

За другите носители на службената легитимација, на втората страна од влошката нема текст.

Член 3

Обрасците на службената легитимација се отпечатени кон овој правилник и се негов составен дел.

Член 4

Народниот правобранител или од него овластено лице, ја издава службената легитимација по изборот, односно вработувањето во стручната служба на Народниот правобранител и има важност додека лицето на кое му е издадена има службено својство на народен правобранител, заменик - народен правобранител, вработен во Стручната служба на Народниот правобранител и вработен во Стручната служба на Народниот правобранител како национален превентивен механизам.

Член 5

Лицето на кое ќе му престане функцијата или работниот однос во Стручната служба на Народниот правобранител, односно во Стручната служба на Народниот правобранител како национален превентивен механизам ја враќа службената легитимација.

Службената легитимација што се враќа или заменува се поништува.

Член 6

За издадените и одземените службени легитимации во Народниот правобранител се води евиденција.

Евиденцијата за издадена службена легитимација содржи: реден број, име и презиме на лицето на кое му се издава службената легитимација, дата на издавањето, сериски број и рубрика за забелешка.

Член 7

Службената легитимација се заменува со нова кога поради оштетување или дотраеност ќе стане неупотреблива, доколку носителот на кого му е издадена ја изгуби и кога имателот на службената легитимација ќе ги промени личните податоци.

Секој носител на службена легитимација веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа го известува народниот правобранител доколку службената легитимација ја изгубил, а во случај кога се заменува со нова поради оштетување или дотраеност, имателот на легитимацијата треба да ја врати при издавањето нова.

Член 8

Службената легитимација на народниот правобранител, замениците и вработените во Стручната служба на Народниот правобранител издадена согласно Правилникот за формата, содржината и постапката за издавање, користење и одземање на службената легитимација на народниот правобранител, замениците и вработените во Стручната служба на Народниот правобранител (“Службен весник на РМ” бр. 11/2005), ќе биде заменета најдоцна во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 9

Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престанува да важи Правилникот за формата, содржината и постапката за издавање, користење и одземање на службената легитимација на народниот правобранител, замениците и вработените во Стручната служба на народниот правобранител („Службен весник на РМ” бр. 11/2005).

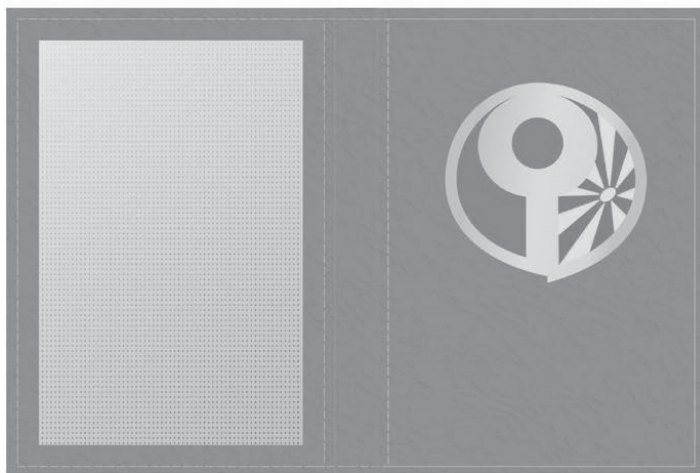
Член 10

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Иџет Мемети

ОБРАСЦИ – 5 (пет)



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. Народен правобранител
Иџет Мемети

Име и презиме

Звање

ЕМБГ

Адреса на живеење



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. Народен правобранител
Иџет Мамет

Име и презиме

Функција

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003 и 114/2009), е овластен:

- да влезе во службените простории на органите од член 2 од Законот, да изврши непосреден увид во предметите и работите од нивна надлежност, како и да му бидат обезбедени сите докази, податоци и информации, без оглед на степенот на доверливост;
- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши посета и увид во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и да разговара со лицата сместени во нив, без присуство на службени лица, заради заштита на нивните слободи и права;
- да повика на разговор избрано или именувано лице, службено лице и секое друго лице кое може да даде определени податоци во постапката;
- да влегува и да има слободен пристап на станиците, аеродромите и пристаништата само со покажување на службена легитимација;
- на бесплатна употреба на јавен, сувоземен или езерски сообраќај на територијата на Република Македонија;
- на посебна заштита на неговата личност, семејството и имотот, по негово барање доставено до полицијата во местото на живеење, секогаш кога за тоа постојат сериозни причини за негова безбедност.

Народниот правобранител и замениците на народниот правобранител не можат да бидат повикани на одговорност за дадено мислење и преземени дејства, мерки и активности во вршењето на својата функција.

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. _____
Народен правобранител
Ицет Мемети

Име и презиме

Функција / звање

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Уставот, Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нехумано или понижувачко постапување или казнување и Законот за народниот правобранител, заради вршење превенција е овластен:

- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши редовни или ненајавени посети и увиди во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и на кое било друго место за кое може да има информации дека лицата се или можат да бидат лишени од слобода;
- да му се овозможи слобода на избор на местата што сака да ги посети, како и непречен пристап до сите простории, уреди и инсталации, до сите документи и информации што се однесуваат на лицата лишени од слобода;
- да му биде овозможен слободен избор и разговор со лицата лишени од слобода, без присуство на службени лица, лично или со преведувач, доколку е неопходно, како и со кое било друго лице за кое Народниот правобранител верува дека може да обезбеди суштествени информации.

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. _____
Народен правобранител
Ицет Мемети

Име и презиме

Звање

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003 и 114/2009), е овластен:

- да влезе во службените простории на органите од член 2 од Законот, да изврши непосреден увид во предметите и работите од нивна надлежност, како и да му бидат обезбедени сите докази, податоци и информации, без оглед на степенот на доверливост;
- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши посета и увид во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и да разговара со лицата сместени во нив, без присуство на службени лица, заради заштита на нивните слободи и права;
- да повика на разговор избрано или именувано лице, службено лице и секое друго лице кое може да даде определени податоци во постапката.



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

PËRMBLEDHJE E RREGULLAVE

AVOKATI I POPULLIT MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL

Mbështetur nga:



Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Skopje



PËRMBAJTJA

HYRJE	49
DISPOZITA NGA KUSHTETUTA E RM-së	51
LIGJI PËR RATIFIKIMIN E PROTOKOLLIT FAKULTATIV TË KONVENTËS KUNDËR TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES	53
PROTOKOLLI FAKULTATIV I KONVENTËS KUNDËR TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES	55
PREAMBULA	55
PJESA I PARIME TË PËRGJITHSHME	56
PJESA II NËNKOMITETI PËR PARANDALIM	57
PJESA III MANDATI I NËNKOMITETIT PËR PARANDALIM	60
PJESA IV MEKANIZMI PARANDALUES NACIONAL	64
PJESA V DEKLARATA	66
PJESA VI DISPOZITA FINANCIARE	67
PJESA VII DISPOZITA PËRFUNDIMTARE	67
DISPOZITA TË LIGJIT PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR AVOKATIN E POPULLIT	72
RREGULLORE PËR MËNYRËN E KRYERJES SË PARANDALIMIT TË TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË VEPRIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES NGA ANA E AVOKATIT TË POPULLIT SI MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL	74
METODOLOGJIA PËR KRYERJEN E PARANDALIMIT TË TORTURËS DHE LLOJEVE TË TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES NGA ANA E AVOKATIT TË POPULLIT SI MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL	77
1. OBJEKTIVI DHE LLOJI I VIZITAVE PARANDALUESE	77
2. VENDET TË CILAT MUND TË VIZITOHEN NGA AVOKATI I POPULLIT	78
3. INSPEKTIMI NË INSTITUCION DHE INFORMATAT	78
4. BISEDË ME PERSONA TË PRIVUAR NGA LIRIA	79
5. HARTIMI I RAPORTIT ME REKOMANDIME	80
RREGULLORE PËR FORMËN, PËRMBAJTJEN DHE PROCEDURËN E LËSHIMIT, SHFRYTËZIMIT DHE HEQJES SË LEGJITIMACIONIT ZYRTAR TË AVOKATIT TË POPULLIT, ZËVENDËSVE DHE TË PUNËSUARVE NË SHËRBBIMIN PROFESIONAL TË AVOKATIT TË POPULLIT	82

HYRJE



Historia mban mend kohëra kur, pothuajse në të gjitha qytetërimet e botës, tortura është përdorur si mjet ligjor për të detyruar pranim dhe për ndëshkimin e personave të dënuar.

Sot, me përcaktimin e ndalimit të torturës, në dokumente të shumta ndërkombëtare në mënyrë kategorike bota mban qëndrimin se nën çfarë do qoftë kushtesh dhe nën çfarë do qoftë rreziku për vendin, nuk duhet dhe nuk guxon të ekzistojnë përjashtime të cilat do ta justifikonin aktin e torturës.

Megjithatë, për fat të keq në jetën reale, e ndaluar ose jo, tortura dhe format e tjera të keqtrajtimit akoma janë të pranishme.

Për këto shkaqe, si dhe duke e kuptuar se instrumentet ekzistuese evropiane dhe botërore për monitorimin e gjendjeve nëpër vendet e privimit nga liria nuk mund t'u përgjigjen plotësisht sfidave të ballafaqimit me këtë fenomen, Kombet e Bashkuara miratuan Protokollin Fakultativ të Konventës Kundër Torturës, i cili përveç që parashikon formimin e Nënkomitetit për Parandalimin e Torturës njëherësh parashikon edhe themelimin e Mekanizmit Parandalues Nacional në vendet të cilat e kanë miratuan këtë dokument.

Republika e Maqedonisë, në fund të vitit 2008, e ratifikoi Protokollin Fakultativ Kundër Torturës, ndërsa me Ligjin për ratifikim, Avokatin e Popullit e caktoi për Mekanizëm Parandalues Nacional.

Gjatë vitit 2009 u miratuan ndryshimet dhe plotësimet e Ligjit për Avokatin e Popullit, me të cilat u parashikua formimi i seksionit të veçantë për parandalimin e torturës, ndërsa më pas u miratua edhe Rregullorja dhe Metodologjia për kryerjen e parandalimit të torturës.

Seksioni për parandalimin e torturës, i cili e kryen funksionin e Mekanizmit Parandalues Nacional, filloi të funksionojë në muajin maj të vitit 2011.

Konsideroj se përmbushja e objektivave kryesore të Mekanizmit Parandalues Nacional, përkatësisht konstatimi i gjendjeve në vendet ku personat privohen nga liria, në masë të madhe do të ndihmojnë në

pengimin e të gjitha formave të torturës dhe trajtimit jonjerëzor, si dhe në mbrojtjen adekuate të viktimave të saj dhe ndëshkimin e kryerësve.

AVOKAT I POPULLIT

Ixhet Memeti

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Ixhet Memeti', with a stylized flourish at the end.

DISPOZITA NGA KUSHTETUTA E RM-së

Neni 77

Kuvendi e zgjedh Avokatin e Popullit.

Avokati i Popullit i mbron të drejtat kushtetuese dhe ligjore të qytetarëve kur ato u cenohen nga organet e administratës shtetërore dhe nga organet e organizatat e tjera që kanë autorizime publike.

Avokati i Popullit zgjidhet me kohëzgjatje prej tetë vjetësh, me të drejtë edhe për një zgjedhje.

Kushtet për zgjedhjen dhe shkarkimin, kompetencën dhe për mënyrën e punës së Avokatit të Popullit rregullohen me ligj.

AMENDAMENTI XI

1. Kuvendi e zgjedh Avokatin e Popullit me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i deputetëve, gjatë votimit duhet patjetër të ketë shumicë votash nga numri i përgjithshëm i deputetëve, të cilët u përkasin bashkësive që nuk janë shumicë në Republikën e Maqedonisë.
2. Avokati i Popullit i mbron të drejtat kushtetuese dhe ligjore të qytetarëve të cilëve ato u cenohen nga organet e administratës shtetërore dhe nga organet e organizatat e tjera që kanë autorizime publike. Avokati i Popullit vëmendje të veçantë i kushton mbrojtjes së parimeve të mosdiskriminimit dhe përfaqësimit të drejtë dhe adekuat të pjesëtarëve të bashkësive në organet e pushtetit shtetëror, organet e njësisive të administratës lokale dhe në institucionet dhe shërbimet e tjera publike.
3. Me pikën 1 të këtij amendamenti zëvendësohet paragrafi 1 i nenit 77, ndërsa me pikën 2 plotësohet paragrafi 2 i nenit 77 të Kushtetutës së Republikës të Maqedonisë.

LIGJI PËR RATIFIKIMIN E PROTOKOLLIT FAKULTATIV TË KONVENTËS KUNDËR TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES

Neni 1

Ratifikohet Protokollin Fakultativ i Konventës Kundër Torturës dhe Llojeve tjera të Trajtimit Brutal, Jonjerëzor, Nënçmues ose Ndëshkues, i miratuar në Nju-Jork, më 18 dhjetor 2002.

Neni 2

Në Protokollin origjinal në gjuhën angleze dhe në përkthimin e tij në gjuhën maqedonase përcaktohet si më poshtë:

Neni 3

Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme dhe Ministria e Punëve të Jashtme përcaktohen si organe kompetente të administratës shtetërore që do të kujdesen për realizimin e këtij Protokollit.

Neni 4

Lidhur me nenin 17 të Protokollit, Republika e Maqedonisë paraqet deklaratën në vijim:

“Në përputhje me nenin 17 të Protokollit, Republika e Maqedonisë deklaron se Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë caktohet për të vepruar si Mekanizëm Parandalues Nacional. Në bashkëpunim dhe në bazë të pëlqimit paraprak të Avokatit të Popullit, organizatat joqeveritare të regjistruara në Republikën e Maqedonisë dhe organizatat që kanë statusin e organizatave humanitare në Republikën e Maqedonisë, mund të ndërmarrin disa nga kompetencat e Mekanizmit Parandalues Nacional”.

Neni 5

Ky ligj hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e shpalljes në “Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

PROTOKOLLI FAKULTATIV

I KONVENTËS KUNDËR TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES

PREAMBULA

Shtetet aderuese në këtë Protokoll,

Duke konstatuar se tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues janë të ndaluara dhe se të njëjtat përbëjnë shkelje të rënda të të drejtave të njeriut,

Të bindur se nevojiten masa të mëtutjeshme për t'i arritur qëllimet e Konventës Kundër Torturës dhe Llojeve tjera të Trajtimit Brutal, Jonjerëzor, Nënçmues ose Ndëshkues (në tekstin e mëtejme Konventa) dhe për ta forcuar mbrojtjen e personave të privuar nga liria, mbrojtjen e tyre nga tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues,

Duke rikujtuar se nenet 2 dhe 16 të Konventës detyrojnë çdo shtet aderues të marrë masa efektive për t'i parandaluar aktet e torturës dhe trajtimet e tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese apo ndëshkuese në çdo pjesë të territorit që është nën juridiksionin e tij,

Duke vënë në dukje se shtetet e mbajnë përgjegjësinë kryesore për zbatimin e këtyre neneve, se përforcimi i mbrojtjes së njerëzve të privuar nga liria dhe respektimi i plotë i të drejtave të tyre të njeriut është përgjegjësi e përbashkët e të gjithëve dhe se organet ndërkombëtare të zbatimit i plotësojnë dhe i forcojnë masat nacionale,

Duke vërejtur se parandalimi efektiv i torturës dhe trajtimet e tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese apo ndëshkuese kërkon arsimimin dhe kombinimin e masave të ndryshme ligjvënëse, administrative, gjyqësore dhe masave të tjera,

Duke rikujtuar gjithashtu se Konferenca Botërore për të Drejtat e Njeriut ka deklaruar qartë se përpjekjet për çrrënjosjen e torturës së pari duhet të përqendrohen mbi parandalimin, me ç'rast bëri thirrje për miratimin e Protokollit Fakultativ të Konventës, i cili ka për qëllim vendosjen e një sistemi parandalues përmes vizitave të rregullta në vendet e paraburgimit,

Të bindur se personat e privuar nga liria mund të mbrohen nga tortura dhe trajtimet e tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese ose ndëshkuese me anë të përforcimit të mjeteve jo-gjyqësore me karakter parandalues, mbi bazë të vizitave të rregullta nëpër vendet e paraburgimit,

Kanë rënë dakord si më poshtë:

PJESA I

Parime të përgjithshme

Neni 1

Objektiv i këtij Protokollit është të vendoset sistemi i vizitave të rregullta, të cilat do të realizohen nga organe të pavarura ndërkombëtare dhe nacionale në vendet ku personat privohen nga liria e tyre, me qëllim të parandalimit të torturës dhe trajtimeve tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese ose ndëshkuese.

Neni 2

1. Formohet Nënkomiteti për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimeve tjera Brutale, Jonjerëzore, Nënçmuese ose Ndëshkuese pranë Komitetit Kundër Torturës (në tekstin e mëtejme Nënkomiteti për Parandalim), i cili kryen funksione të përcaktuara me këtë Protokoll.
2. Nënkomiteti për Parandalim funksionin e tij e ushtron në kuadër të Kartës së Kombeve të Bashkuara dhe i njëjti udhëhiqet nga qëllimet dhe parimet e përcaktuara në të, si dhe nga normat e Kombeve të Bashkuara të cilat kanë të bëjnë me trajtimin e personave të privuar nga liria.
3. Po ashtu, Nënkomiteti për Parandalim do të udhëhiqet nga parimet e konfidencialitetit, paanshmërisë, joselektivitetit, universalitetit dhe objektivitetit.
4. Nënkomiteti për Parandalim dhe shtetet aderuese do të bashkëpunojnë në implementimin e këtij Protokollit.

Neni 3

Secili shtet aderues do të formojë, caktojë ose mbajë në nivel nacional një ose disa organe për të kryer vizita për parandalimin e torturës dhe

trajttimeve tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese apo ndëshkuese (në tekstin e mëtejshëm Mekanizmi Parandalues Nacional).

Neni 4

1. Secili shtet aderues, në përputhje me këtë Protokoll dhe përmes mekanizmave të përcaktuar nga neni 2 dhe 3, do të lejojë vizita në çdo vend që është nën juridiksion dhe kontroll të tij ku personat janë privuar ose mund të privohen nga liria, ose mbi bazë të urdhrave të lëshuar nga organ publik ose me kërkesë të tij apo me pëlqim ose me dijeninë e organit përkatës (në tekstin e mëtejshëm vendet e parandalimit). Këto vizita do të realizohen me qëllim të përforcimit, po qe se është e nevojshme, të mbrojtjes së këtyre personave nga tortura dhe trajtimet e tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese ose ndëshkuese.
2. Në objektivat e këtij Protokoll, privimi nga liria nënkupton çdo formë të paraburgimit ose burgimit, apo mbajtjes së personave në ambiente të mbyllura publike ose private, ambiente të cilat personi nuk mund t'i braktisë me dëshirë të tij, ndërkaq me urdhër gjyqësor, administrativ ose organ tjetër.

PJESA II

Nënkomiteti për Parandalim

Neni 5

1. Nënkomiteti për Parandalim përbëhet nga dhjetë anëtarë. Pas instrumentit të pesëdhjetë të ratifikimit ose aderimit në këtë Protokoll, numri i anëtarëve të Nënkomitetit për Parandalim rritet në njëzetepesë.
2. Anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim zgjidhen nga radhët e personave me cilësi të larta morale, me përvojë profesionale në fushën e zbatimit të drejtësisë dhe në veçanti në fushën e të drejtës penale, administrimit me burgje ose në kuadër të policisë, apo në fusha të ndryshme relevante të veprimit me persona të privuar nga liria.
3. Sa i përket përbërjes së Nënkomitetit për Parandalim detyrimisht duhet të merret parasysh shpërndarja e barabartë gjeografike dhe përfaqësimi i civilizimeve të ndryshme dhe sistemeve juridike të shteteve aderuese.

4. Në lidhje me përbërjen e këtillë gjithashtu detyrimisht merret parasysh përfaqësimi i balancuar gjinor mbi bazë të parimeve të barazisë dhe mosdiskriminimit.
5. Nga i njëjti shtet nuk mund të ketë dy anëtarë si përfaqësues të Nënkomitetit për Parandalim.
6. Anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim funksionet e tyre i kryejnë në mënyrë individuale, ata janë të pavarur e të paanshëm dhe në dispozicion për të shërbyer në mënyrë efikase si anëtarë të Nënkomitetit për Parandalim.

Neni 6

1. Çdo shtet aderues, në përputhje me paragrafin 2 të këtij neni, mund të nominojë më së shumti dy kandidatë, të cilët i posedojnë kualifikimet dhe i përmbushin kërkesat e përcaktuara në nenin 5, me ç'rast do të japin informata të detajuara për kualifikimet e personave të nominuar.
2. (a) Kandidatët e nominuar duhet të posedojnë shtetësinë e shtetit që aderon në këtë Protokoll;
 (b) Së paku njëri nga dy kandidatët duhet të ketë shtetësi të shtetit aderues që e nominon;
 (c) Nuk mund të nominohen më shumë se dy shtetas nga shtet i caktuar aderues;
 (ç) Përpara se shteti aderues të nominojë shtetas të një shteti tjetër aderues, ai do të kërkojë dhe paraprakisht duhet të merr pëlqim nga shteti përkatës aderues.
3. Së paku pesë muaj, para datës së takimit të shteteve aderuese për mbajtjen e zgjedhjeve, Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara u dërgon letër shteteve aderuese duke i thirrur që brenda tre muajve t'i paraqesin propozimet e tyre. Sekretari i Përgjithshëm do të paraqesë listë, sipas rendit alfabetik, të të gjithë personave të nominuar me këtë rast duke i cekur shtetet aderuese të cilat i kanë nominuar.

Neni 7

1. Anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim zgjidhen në mënyrën si vijon:
 - (a) Në radhë të parë vëmendje i kushtohet përmbushjes së kërkesave

- dhe kriterëve të parapara në nenin 5 të këtij Protokoll;
- (b) Zgjedhjet e para do të mbahen jo më vonë se gjashtë muaj pas hyrjes në fuqi të këtij Protokoll;
 - (c) Shtetet aderuese me votim të fshehtë i zgjedhin anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim;
 - (ç) Zgjedhjet për anëtarë të Nënkomitetit për Parandalim mbahen në mbledhjet e shteteve aderuese, të cilat organizohet në çdo dy vjet, ndërkaq të njëjtat i thërret Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara. Në këto mbledhje, kuorumin e të cilëve e përbëjnë dy të tretat e shteteve aderuese, personat e zgjedhur për anëtarë të Nënkomitetit për Parandalim janë ata të cilët marrin numrin më të madh të votave dhe shumicën absolute të votave të përfaqësuesve të shteteve aderuese të cilët janë të pranishëm dhe votojnë.
2. Nëse gjatë procesit zgjedhor dy shtetas të një shteti aderues kualifikohen për të shërbyer si anëtarë të Nënkomitetit për Parandalim, kandidati i cili merr numrin më të madh të votave do të shërbejë si anëtarë i Nënkomitetit për Parandalim. Kur shtetas të një shteti të njëjtë marrin numër të barabartë të votave zbatohet procedura e mëposhtme:
- (a) Kur vetëm njëri nga kandidatët është propozuar nga shteti aderues, shtetas i të cilit është, ai kandidat do të shërbejë si anëtar i Nënkomitetit për Parandalim;
 - (b) Kur dy kandidatë propozohen nga shteti aderues shtetas të të cilit janë, mbahet votim i veçantë i fshehtë për të caktuar se cili nga ata shtetas do të bëhet anëtar;
 - (c) Kur nuk nominohet asnjë kandidat nga shteti aderues, shtetas i të cilit është, mbahet votim i veçantë i fshehtë për të caktuar se cili kandidat do të bëhet anëtar.

Neni 8

Nëse një anëtar i Nënkomitetit për Parandalim ndërron jetë ose jep dorëheqje, ose nëse për ndonjë arsye tjetër më nuk mund t'i kryejë detyrat e tij, shteti aderues i cili e ka propozuar atë anëtarë do të propozojë kandidat tjetër relevant, i cili i posedon kualifikimet dhe i përmbush kërkesat e përcaktuara në nenin 5, duke e marrë parasysh nevojën për balancimin e kompetencave të fushave të ndryshme, për të shërbyer deri në mbledhjen e ardhshme të shteteve aderuese, nën kushtin që të

aprovet nga shumica e shteteve aderuese. Aprovimi do të merret në konsideratë vetëm në rast se gjysma ose shumica e shteteve aderuese nuk përgjigjen negativisht brenda gjashtë javësh pas marrjes së informatës së dërguar nga Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara për nominimin e propozuar.

Neni 9

Anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim do të zgjidhen me mandat prej katër vitesh. Ata kanë të drejtë të rizgjidhen nëse nominohen përsëri. Mandati i gjysmës së anëtarëve të zgjedhur në zgjedhjen e parë përfundon në fund të vitit të dytë; menjëherë pas zgjedhjes së parë emrat e atyre anëtarëve zgjidhen me short nga Kryesuesi i mbledhjes, në përputhje me nenin 7, paragrafin 1 (ç).

Neni 10

1. Nënkomiteti për Parandalim i zgjedh nëpunësit e tij me mandat prej dy vjetësh. Ata kanë të drejtën e rizgjedhjes.
2. Nënkomiteti për Parandalim miraton Rregullore. Rregullorja, mes tjerash përcakton se:
 - (a) Gjysma e anëtarëve, plus një anëtar e përbëjnë kuorumin;
 - (b) Vendimet e Nënkomitetit për Parandalim miratohen me shumicën e votave të anëtarëve të pranishëm;
 - (c) Nënkomiteti për Parandalim punon në seanca të mbyllura.
3. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara e thërret mbledhjen e parë të Nënkomitetit për Parandalim. Pas mbledhjes së parë, Nënkomiteti për Parandalim takohet ashtu siç është parashikuar me Rregullore. Nënkomiteti për Parandalim dhe Komiteti Kundër Torturës, të paktën një herë në vit, mbledhjet e tyre i mbajnë në të njëjtën kohë.

PJESA III

Mandati i Nënkomitetit për Parandalim

Neni 11

Nënkomiteti për Parandalim:

- (a) I viziton vendet e përcaktuara në nenin 4 dhe u jep rekomandime

shteteve aderuese në lidhje me mbrojtjen, e personave të privuar nga liria, nga tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues;

- (b) Në lidhje me mekanizmat parandalues nacionalë;
- (i) Jep këshilla dhe u ndihmon shteteve aderuese, kur është e domosdoshme, për formimin e mekanizmave të këtillë;
- (ii) Realizon kontakte të drejtpërdrejta, nëse është e nevojshme edhe konfidenciale, me mekanizmat parandalues nacionalë dhe u ofron trajnime dhe ndihmë teknike me qëllim të forcimit të kapaciteteve të tyre;
- (iii) Jep këshilla dhe u ndihmon për vlerësimin e nevojave dhe mjeteve të nevojshme për forcimin e mbrojtjes, së personale të privuar nga liria, nga tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues;
- (iv) U jep rekomandime dhe propozime shteteve aderuese me qëllim të forcimit të kapacitetit dhe të mandatit të mekanizmave parandalues nacionalë për parandalimin e torturës dhe llojeve të tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues;
- (c) Bashkëpunon, për parandalimin e torturës në përgjithësi, me organet dhe mekanizmat relevantë të Kombeve të Bashkuara, si dhe me institucionet ose organizatat ndërkombëtare, rajonale dhe nacionale, të cilat punojnë për forcimin e mbrojtjes, të të gjithë personave, nga tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues.

Neni 12

Në mënyrë që t'i mundësojë Nënkomitetit për Parandalim përmbushjen e mandatit të tij, siç është përcaktuar në nenin 11, shtetet aderuese obligohen:

- (a) Ta pranojnë Nënkomitetin për Parandalim në territorin e tyre dhe t'i lejojnë qasje në vendet e paraburgimit, ashtu siç është përcaktuar në nenin 4 të këtij Protokollit;
- (b) T'i sigurojnë të gjitha informatat relevante të cilat Nënkomiteti për Parandalim mund t'i kërkojë në mënyrë që t'i vlerësojë masat të cilat duhet të miratohen për forcimin e mbrojtjes, së personave të privuar nga liria, nga tortura dhe llojet e tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor,

nënçmues ose ndëshkues;

- (c) T'i nxisin dhe lehtësojnë kontaktet midis Nënkomitetit për Parandalim dhe mekanizmave parandalues nacionalë;
- (ç) T'i shqyrtojnë rekomandimet e Nënkomitetit për Parandalim dhe të vendosin dialog me të, me qëllim të zbatimit të masave të mundshme.

Neni 13

1. Nënkomiteti për Parandalim do të vendos, në fillim me short, programin e vizitave të rregullta të shteteve aderuese, me qëllim që ta përmbush mandatin e vet, ashtu siç është përcaktuar në nenin 11.
2. Pas konsultimeve, Nënkomiteti për Parandalim do t'i njoftojë shtetet aderuese me programin e tij në mënyrë që ato pa vonesë të mund t'i bëjnë përgatitjet e nevojshme praktike për vizitat që do të kryhen.
3. Vizitat kryhen të paktën nga dy anëtarë të Nënkomitetit për Parandalim. Këta anëtarë, nëse është e nevojshme, mund të shoqërohen nga ekspertë të shquar dhe me përvojë profesionale dhe me njohuri nga fushat e përfshira në këtë Protokoll, të cilët do të zgjidhen nga lista e ekspertëve, e cila përpilohet mbi bazë të propozimeve të dhëna nga shtetet aderuese, nga Zyra e Komisarit të Lartë të Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut dhe të Qendrës së Kombeve të Bashkuara për Parandalimin e Krimit Ndërkombëtar. Në përpilimin e listës shtetet aderuese respektive do të propozojnë jo më shumë se pesë ekspertë nacionalë. Shteti aderues përkatës mund të kundërshtojë përfshirjen në vizitë të ndonjë eksperti të caktuar, me ç'rast Nënkomiteti për Parandalim do të propozojë një tjetër ekspert.
4. Nëse Nënkomiteti për Parandalim e konsideron të nevojshme, ai mund të propozojë vizitë të shkurtër follow-up (vizitë plotësuese) pas kryerjes së vizitës së rregullt.

Neni 14

1. Në mënyrë që t'i mundësojnë Nënkomitetit për Parandalim ta ushtrtojë mandatin e tij, shtetet aderuese në këtë Protokoll ndërmarrin obligimin që të njëjtit t'i lejojnë:
 - a) Akses të pakufizuar në të gjitha informatat që kanë të bëjnë me numrin e personave të privuar nga liria në vendet e paraburgimit,

ashtu siç është përcaktuar në nenin 4, si dhe numrin e vendeve të tilla dhe vendndodhjen e tyre;

- b) Akses të pakufizuar në të gjitha informatat që kanë të bëjnë me trajtimin e këtyre personave, si dhe me kushtet e paraburgimit të tyre;
 - c) Sipas kushteve të përcaktuara më poshtë, në paragrafin 2, akses të pakufizuar në të gjitha vendet e paraburgimit dhe deri te instalimet dhe objektet e tyre;
 - ç) Mundësi për biseda private me personat e privuar nga liria pa dëshmitarë, personalisht ose me përkthyes, nëse konsiderohet e nevojshme, si dhe me çdo person tjetër për të cilin Nënkomiteti për Parandalim beson se mund të ofrojë informata të rëndësishme;
 - (d) Liri për të zgjedhur vendet të cilat Nënkomiteti dëshiron t'i vizitojë dhe personat me të cilët ai dëshiron të zhvillojë bisedë.
2. Kundërshtim për vizitë në një vend të caktuar të paraburgimit mund të bëhet vetëm mbi baza urgjente dhe bindëse që kanë të bëjnë me mbrojtjen nacionale, sigurinë publike, fatkeqësitë natyrore ose trazira serioze në vendin që duhet të vizitohet, të cilat përkohësisht pengojnë realizimin e vizitës së tillë. Një shtet-anëtar nuk do të thirret në ekzistimin e gjendjes së shpallur të jashtëzakonshme ekzistuese si justifikim për të kundërshtuar një vizitë të tillë.

Neni 15

Asnjë organ e as zyrtar nuk do të urdhërojë, zbatojë, lejojë ose tolerojë kurrfarë sanksioni kundër cilit do qoftë personi ose organizate për shkak të kumtimit të çfarë do qoftë informacioni Nënkomitetit për Parandalim ose delegatëve të tij, qoftë ai informacion i vërtetë apo i rremë dhe asnjë personi ose organizate të tillë nuk do t'i shkaktohet dëm në ndonjë mënyrë tjetër.

Neni 16

1. Nënkomiteti për Parandalim në mënyrë konfidenciale do t'ia komunikojë shtetit aderues rekomandimet dhe pikëpamjet e tij dhe nëse është relevante edhe Mekanizmit Nacional Parandalues.
2. Nënkomiteti për Parandalim raportin e tij e publikon së bashku me të gjitha komentet e shtetit aderues përkatës, gjithmonë kur një gjë e tillë kërkohet nga ai nga ana e atij shteti aderues. Nëse shteti aderues

e publikon një pjesë të raportit, atëherë Nënkomiteti për Parandalim mund ta publikojë raportin e tërë ose të pjesëshëm. Por, nuk do të publikohen kurrfarë të dhënash personale pa pëlqimin e deklaruar qartë nga personi përkatës.

3. Nënkomiteti për Parandalim raportin vjetor për aktivitetet e tij do t'ia prezantojë Komitetit Kundër Torturës.
4. Nëse shteti aderues e refuzon bashkëpunimin me Nënkomitetin për Parandalim, në përputhje me nenet 12 dhe 14 ose e refuzon ndërmarrjen e masave për përmirësimin e gjendjes, në lidhje me rekomandimet e Nënkomitetit për Parandalim, Komiteti Kundër Torturës, me kërkesë të Nënkomitetit për Parandalim, mund të vendos me shumicën e anëtarëve të tij, vetëm nëse paraprakisht shteti aderues të ketë pasur mundësi t'i paraqes qëndrimet e tij, të jep deklaratë publike për këtë çështje ose ta publikojë raportin e Nënkomitetit për Parandalim.

PJESA IV

Mekanizmi Parandalues Nacional

Neni 17

Secili shtet aderues mban, cakton ose formon, jo më vonë se një vit pas hyrjes në fuqi të këtij Protokollit ose pas ratifikimit apo aderimit, një ose disa mekanizma parandalues nacionalë për parandalimin e torturës në nivel të vendit. Mekanizmat e formuar nga ana e njëjësive decentralizuese mund të emërtohen si mekanizma parandalues nacionalë për qëllimet e këtij Protokollit, nëse të njëjtit janë në përputhje me dispozitat e tij.

Neni 18

1. Shtetet aderuese u garantojnë mekanizmave parandalues nacionalë pavarësi funksionale si dhe pavarësi personelit të tyre.
2. Shtetet aderuese i ndërmarrin masat e domosdoshme për t'u siguruar se ekspertët e Mekanizmit Parandalues Nacional posedojnë aftësi dhe njohuri të nevojshme profesionale. Ata angazhohen për balancimin gjinor dhe përfaqësimin adekuat të grupeve etnike dhe pakicave në vend.
3. Shtetet aderuese angazhohen për vënien në dispozicion të resurseve

të nevojshme për funksionimin e mekanizmave parandalues nacionalë.

4. Gjatë formimit të mekanizmave parandalues nacionalë, shtetet aderuese vëmendje të veçantë duhet t'u kushtojnë Parimeve që kanë të bëjnë me statusin e institucioneve nacionale për promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Neni 19

Mekanizmave parandalues nacionalë do t'u jepet minimum kompetencë që:

- (a) Rregullisht ta analizojnë trajtimin e personave të privuar nga liria në vendet e parandalimit, siç është përcaktuar në nenin 4, me qëllim të forcimit, nëse është e nevojshme, të mbrojtjes së tyre nga tortura dhe llojeve tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues;
- (b) T'u japin rekomandime organeve përkatëse me qëllim të përmirësimit të kushteve dhe trajtimit të personave të privuar nga liria dhe parandalimit të torturës dhe llojeve tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues, duke i marrë parasysh normat relevante të Kombeve të Bashkuara;
- (c) Të paraqesin propozime ose vërejtje në lidhje me projekt-legjislativonin ekzistues.

Neni 20

Me qëllim që mekanizmave parandalues nacionalë t'u mundësohet ushtrimi i mandatit të tyre, shtetet aderuese të këtij Protokolli ndërmarrin obligimin që atyre t'u ofrojnë:

- (a) Akses në të gjitha informatat të cilat kanë të bëjnë me numrin e personave të privuar nga liria në vendet e paraburgimit, të përcaktuara në nenin 4, si dhe numrin e vendeve dhe vendndodhjen e tyre;
- (b) Akses në të gjitha informatat që kanë të bëjnë me trajtimin e këtyre personave, si dhe kushtet e paraburgimit të tyre;
- (c) Akses në të gjitha vendet e paraburgimit dhe instalimet e objektet e tyre;
- (ç) Mundësi për të biseduar pa mbikëqyrje me personat e privuar nga liria, pa dëshmitarë edhe atë ose personalisht ose me përkthyes, nëse

konsiderohet e nevojshme, si dhe me çdo person tjetër për të cilin mekanizmi parandalues nacional beson se mund të ofrojë informacione relevante;

- (d) Liri për t'i zgjedhur vendet të cilat Nënkomiteti për Parandalim dëshiron t'i vizitojë dhe personat me të cilët dëshiron të bisedojë;
- (dh) Të drejtën e kontakteve me Nënkomitetin për Parandalim, atij t'i dërgohen informacionet dhe me të njëjtin të mbahen takime.

Neni 21

1. Asnjë organ i qeverisë e as funksionar nuk do të urdhërojë, aplikojë, lejojë ose tolerojë kurrfarë sanksioni kundër cilit do qoftë person ose organizatë për komunikim të çfarë do qoftë informacioneve drejt mekanizmit nacional parandalues, pa marrë parasysh nëse ato janë të rreme ose të vërteta, dhe asnjë person ose organizatë e tillë nuk do të dëmtohet në asnjë mënyrë tjetër.
2. Informatat konfidenciale të mbledhura nga Mekanizmi Parandalues Nacional janë të privilegjuara. Nuk do të publikohen kurrfarë të dhëna personale pa pëlqim të deklaruar qartë nga personi përkatës.

Neni 22

Organet kompetente të shteteve aderuese përkatëse i shqyrtojnë rekomandimet e Mekanizmit Parandalues Nacional dhe me të njëjtin vendosin dialog për zbatimin e mundshëm të masave.

Neni 23

Shtetet aderuese në këtë Protokoll obligohen t'i publikojnë dhe t'i shpërndajnë raportet vjetore të mekanizmave parandalues nacionalë.

PJESA V

Deklarata

Neni 24

1. Pas ratifikimit, shtetet aderuese mund të paraqesin deklaratë, me të cilën shtyhet implementimi i detyrimeve të tyre ose sipas Pjesës III

ose Pjesës IV të këtij Protokollit.

2. Kjo shtyrje do të vlejë maksimum për tre vjet. Pas justifikimit të detyrueshëm nga shteti aderues dhe pas konsultimit me Nënkomitetin për Parandalim, Komiteti Kundër Torturës mund ta vazhdojë këtë periudhë edhe për dy vite të tjera.

PJESA VI

Dispozita financiare

Neni 25

1. Shpenzimet që rezultojnë nga puna e Nënkomitetit për Parandalim, për implementimin e këtij Protokollit, mbulohen nga Kombet e Bashkuara.
2. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara e siguron personelin e nevojshëm dhe kapacitetet për kryerjen efektive të funksioneve të Nënkomitetit për Parandalim, sipas këtij Protokollit.

Neni 26

1. Formohet fond i posaçëm, në përputhje me procedurat relevante të Asamblesë së Përgjithshme, i cili do të udhëhiqet konform rregullave financiare dhe dispozitave të Kombeve të Bashkuara, në mënyrë që të ndihmohet financimi i implementimit të rekomandimeve të dhëna nga Nënkomiteti për Parandalim pas vizitës së një shteti të caktuar aderues, si dhe për programet arsimore të mekanizmave parandalues nacionalë.
2. Fondi i posaçëm mund të financohet përmes kontributeve vullnetare nga qeveritë, organizatat ndërqeveritare dhe joqeveritare dhe subjekteve tjera private ose publike.

PJESA VII

Dispozita përfundimtare

Neni 27

1. Ky Protokoll është i hapur për nënshkrim nga çdo shtet që e ka nënsh-

kruar Konventën.

2. Ky Protokoll i nënshtrohet ratifikimit nga çdo shtet që e ka ratifikuar ose ka aderuar në Konventë. Instrumentet e ratifikimit depozitohen pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara.
3. Ky Protokoll është i hapur për aderim për çdo shtet i cili e ka ratifikuar ose ka aderuar në Konventë.
4. Aderimi bëhet përmes depozitimit të instrumentit për aderim pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara.
5. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara do t'i informojë të gjitha shtetet, të cilat e kanë nënshkruar këtë Protokoll ose kanë aderuar në të, për depozitim të çdo instrumenti të ratifikimit ose aderimit.

Neni 28

1. Ky Protokoll hyn në fuqi në datën e tridhjetë pas datës së depozitimit pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara në instrumentin e njëzetë për ratifikim ose aderim.
2. Për çdo shtet, i cili e ratifikon këtë Protokoll ose aderon në të njëjtin, pas depozitimit pranë Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara në instrumentin e njëzetë për ratifikim ose aderim, ky Protokoll hyn në fuqi në ditën e tridhjetë pas datës së depozitimit të instrumentit për ratifikim ose aderim nga ana e shtetit përkatës.

Neni 29

Dispozitat e këtij Protokoll vlejné për të gjitha pjesët e shteteve federale pa kurrfarë kufizime ose përjashtime.

Neni 30

Nuk do të bëhen kurrfarë përjashtimesh në lidhje me këtë Protokoll.

Neni 31

Dispozitat e këtij Protokoll nuk do të ndikojné mbi detyrimet e shteteve aderuese ndaj cilës do qoftë konventë rajonale me të cilën inkorporohet sistemi i vizitave në vendet e paraburgimit. Nënkomiteti për Parandalim dhe organet e formuara sipas konventave të tilla rajonale inkurajohen që të konsultohen dhe të bashkëpunojnë në mënyrë që të shmangjet

dyfishimi, ndërkaq objektivat e këtij Protokoll të avancohen në mënyrë më efektive.

Neni 32

Dispozitat e këtij Protokoll nuk do të ndikojnë mbi detyrimet e shteteve aderuese ndaj katër Konventave të Gjenevës, të datës 12.08.1949 dhe Protokollit Plotësues të të njëjtave, të datës 08.06.1977, e as mbi mundësinë e qasjes së çdo shteti aderues për ta autorizuar Komitetin Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq për t'i vizituar vendet e paraburgimit në situata të cilat nuk janë përfshirë me të drejtën ndërkombëtare humanitare.

Neni 33

1. Çdo shtet aderues në çdo kohë mund të heq dorë nga ky Protokoll përmes njoftimit me shkrim drejtuar Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara, i cili më tej do t'i njoftojë shtetet e tjera aderuese në këtë Protokoll dhe Konventë. Heqja dorë hynë në fuqi një vit pas datës së marrjes së njoftimit nga ana e Sekretarit të Përgjithshëm.
2. Heqja dorë nuk do të ndikojë në lirimin e shtetit aderues nga detyrimet e saj konform këtij Protokoll në lidhje me ndonjë akt ose situatë e cila mund të ndodhë para datës së hyrjes në fuqi të heqjes dorë, apo për veprimet të cilat Nënkomiteti për Parandalim ka vendosur ose mund të vendos t'i ndërmerr në lidhje me shtetin aderues përkatës, gjithashtu heqja dorë nuk e vë në pikëpyetje, në çfarë do qoftë mënyre, vazhdimin e shqyrtimit të çdo çështjeje të cilën Nënkomiteti për Parandalim tanimë e shqyrton para datës së hyrjes në fuqi të heqjes dorë.
3. Pas datës së hyrjes në fuqi të heqjes dorë të shtetit aderues, Nënkomiteti për Parandalim nuk do të fillojë me shqyrtimin e çfarë do qoftë çështjeje të re që ka të bëjë me atë shtet.

Neni 34

1. Çdo shtet aderues në këtë Protokoll mund të propozojë amendament dhe të njëjtin t'ia paraqes Sekretarit të Përgjithshëm të Kombeve të Bashkuara. Më pas, Sekretari i Përgjithshëm amendamentin e propozuar do tua dërgojë shteteve aderuese në këtë Protokoll

me kërkesë që ata ta njoftojnë se a janë dakord për mbajtjen e një konference të shteteve aderuese me qëllim që të shqyrtohet dhe votohet sipas propozimit. Në rast se brenda katër muajve, nga data e njoftimit të këtillë, më së paku një e treta e shteteve aderuese deklarohet pozitivisht për një konferencë të tillë, Sekretari i Përgjithshëm e thërret konferencën nën patronazhin e Kombeve të Bashkuara. Çdo amendament, i miratuar me shumicën e dy të tretave të shteteve-aderuese të cilat janë të pranishme dhe votojnë, dërgohet për miratim nga Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara deri te të gjitha shtetet aderuese.

2. Amendamenti i miratuar, në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, hyn në fuqi pasi të jetë miratuar me shumicën e dy të tretave të shteteve aderuese të këtij Protokollit, konform normave përkatëse kushtetuese të tyre.
3. Kur amendamentet hyjnë në fuqi, ato janë të detyrueshëm për shtetet aderuese të cilat i kanë miratuar të njëjtit, ndërkaq shtetet e tjera aderuese edhe më tej obligohen me dispozitat e këtij Protokollit dhe çdo amendament paraparak të cilin ata e kanë miratuar.

Neni 35

Anëtarëve të Nënkomitetit për Parandalim dhe të mekanizmave parandalues nacionalë u akordohen privilegje dhe imunitete të tilla të cilat do t'u nevojiten për t'i kryer funksionet e tyre. Anëtarëve të Nënkomitetit për Parandalim u jepen privilegje dhe imunitete të përcaktuara në nenin 22 të Konventës mbi Privilegjet dhe Imunitetet të Kombeve të Bashkuara, të datës 13.02.1946, varësisht nga dispozitat e nenit 23 të kësaj Konvente.

Neni 36

Gjatë vizitës së një shteti aderues, anëtarët e Nënkomitetit për Parandalim, duke mos i vënë në pikëpyetje dispozitat dhe objektivat e këtij Protokollit por edhe privilegjet dhe imunitetet që ata mund t'i gëzojnë:

- (a) i respektojnë ligjet dhe rregullat e vendit që vizitohet;
- (b) përmbahen nga çdo lloj veprimi ose aktiviteti që nuk është në pajtim me natyrën e paanshme ndërkombëtare të detyrave të tyre.

Neni 37

1. Ky Protokoll, tekstet e të cilit në arabisht, kinezisht, anglisht, frëngjisht, rusisht dhe spanjisht janë njësoj autentike, depozitohet pranë Sekretarit të Kombeve të Bashkuara.
2. Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara deri te të gjitha shtetet dërgon kopje të vërtetuara të këtij Protokolli.

DISPOZITA TË LIGJIT PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT PËR AVOKATIN E POPULLIT

Neni 1

Në Ligjin për Avokatin e Popullit ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë", numër 60/2003), pas nenit 11 shtohet nen i ri 11-a si vijon:

Neni 11-a

Avokati i Popullit siguron mbrojtje të veçantë për të drejtat e fëmijëve, personat me nevoja të veçanta dhe personat që janë objekt të torturës dhe llojeve tjetra të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues në organet, organizatat dhe institucionet në të cilat liria e lëvizjes është e kufizuar.

Neni 3

Pas nenit 31 shtohen dy nene të reja 31-a dhe 31-b si vijojnë:

Neni 31-a

Avokati i Popullit gjatë monitorimit të gjendjes në lidhje me respektimin dhe mbrojtjen e të drejtave kushtetuese dhe ligjore të personave në organet, organizatat dhe institucionet, në të cilat liria e lëvizjes është e kufizuar, ndërmerr aktivitete në përputhje me Ligjin dhe marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë.

Avokati i Popullit për realizimin e aktiviteteve nga paragrafi 1 të këtij neni bën vizita të rregullta dhe të paparalajmëruara në organet, organizatat dhe institucionet në të cilat liria e lëvizjes është e kufizuar për çka përgatit raport të veçantë.

Për mënyrën e realizimit të vizitave nga paragrafi 2 të këtij neni Avokati i Popullit miraton rregullore.

Neni 31- b

Personat zyrtarë të organeve, organizatave dhe institucioneve, në të cilat liria e lëvizjes është e kufizuar, janë të obliguar që Avokatit të Popullit t'i mundësojnë qasje të papenguar në të gjitha dokumentet dhe

informatat që kanë të bëjnë me personat të cilëve u është kufizuar liria e lëvizjes.

Personat zyrtarë të organeve, organizatave dhe institucioneve në të cilat liria e lëvizjes është e kufizuar, janë të obliguar të veprojnë sipas rekomandimeve dhe udhëzimeve të Avokatit të Popullit dhe për veprimin ta lajmërojnë më së voni në afat prej 30 ditësh, llogaritur nga dita e pranimit të raportit të veçantë.

Neni 5

Në nenin 45, në paragrafin 1 pas fjalës “fusha” shtohen fjalët: “ose për grup të caktuar personash vulnerabil”.

Pas paragrafit 1 shtohet paragraf i ri 2, si vijon:

“Avokati i Popullit formon seksione të veçanta për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve dhe të personave me nevoja të veçanta, seksion për mbrojtjen e qytetarëve nga diskriminimi dhe tortura dhe lloje të tjera të trajtimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues, si dhe seksion për përfaqësimin e drejtë dhe adekuat të qytetarëve.”

Paragrafi 2 bëhet paragraf 3.

RREGULLORE

PËR MËNYRËN E KRYERJES SË PARANDALIMIT TË TORTURËS DHE LLOJEVE TJERA TË VEPRIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES NGA ANA E AVOKATIT TË POPULLIT SI MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL

Neni 1

Me këtë Rregullore përcaktohet mënyra e kryerjes së parandalimit të torturës dhe trajtimeve tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese ose ndëshkuese, nga ana e Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional, në vendet ku personat janë privuar ose mund të privohen nga liria.

Neni 2

Parandalimi kryhet me vendosjen e sistemit të vizitave të cilat mund të jenë të rregullta dhe të jashtëzakonshme ose të paparalajmëruara.

Neni 3

Vizitat kanë për qëllim t'i pengojnë dukuritë e torturës ose trajtimet e tjera brutale, jonjerëzore, nënçmuese ose ndëshkuese të personave të privuar nga liria.

Vizitat e rregullta kanë për qëllim që, në periudha të caktuara kohore, të monitorohen gjendjet nëpër institucione dhe të evidentohet përparimi ose përkeqësimi i kushteve të vendosjes dhe trajtimi i personave të privuar nga liria.

Vizitat e paparalajmëruara kanë për qëllim kontrollimin e gjendjeve paraprakisht të konstatuara në vendet ku personat janë privuar ose mund të privohen nga liria dhe të ulet rreziku që gjendjet ekzistuese të pasqyrohen në mënyrë jopërkatese.

Neni 4

Avokati i Popullit vizitat, nga neni 3 të kësaj Rregulloreje, i zbaton në stacionet policore, repartet e paraburgimit dhe repartet për persona të dënuar në institucionet ndëshkuese-korrektuese, edukuese-korrek-

tuese, spitalet psikiatrike, vendet e tjera për privim nga liria, si dhe në vendet jozyrtare për të cilat Avokati i Popullit mund të ketë informata se personat janë privuar nga liria.

Neni 5

Gjatë vizitave Avokati i Popullit i monitoron gjendjet që kanë të bëjnë me kushtet materiale në institucione, kryen inspektime në të gjitha informatat me qëllim të përcaktimit të të gjitha aspekteve që kanë të bëjnë me numrin e personave të privuar nga liria, kushtet dhe trajtimin e tyre. Njëherësh, zhvillon biseda me persona të privuar nga liria pa dëshmitarë, personalisht ose me përkthyes, kur është e nevojshme, si dhe me çdo person tjetër për të cilin Avokati i Popullit beson se mund të sigurojë informacione thelbësore.

Avokati i Popullit ka liri absolute në zgjedhjen e personave me të cilët do të bisedojë.

Neni 6

Vlerësimi i kushteve në vendet e privimit nga liria përfshin inspektimin e dimensioneve të ambienteve, numrin e personave të vendosur në ato ambiente, kushtet higjienike, pajisjen e ambienteve me inventar (krevate, shtrojë, mbulojë, dollapë etj.), ndriçimin e ambienteve (ndriçim ditor dhe natyror), ngrohjen, kushtet hidrosanitare, kontaktin me personat zyrtarë dhe rrethanat e tjera të cilat eventualisht do të mund të çonin në qëndrim çnjerëzor ose joadekuat.

Neni 7

Inspektimi i dokumentacionit, në mënyrë të veçantë duhet të ketë për qëllim përcaktimin e numrit të personave të privuar nga liria në objekt, si dhe të gjitha informatat e tjera që kanë të bëjnë me trajtimin e tyre, përkatësisht gjendjen shëndetësore ose gjendjet e tjera të cilat në mënyrë reale do të mund ta pasqyronin sjelljen ndaj personave të privuar nga liria dhe kushtet në të cilat janë vendosur ata.

Neni 8

Biseda me personat e privuar nga liria zhvillohet pa dëshmitarë, personalisht ose me përkthyes, nëse një gjë e tillë konsiderohet e domos-

doshme. Avokati i Popullit ka liri absolute në zgjedhjen e personave me të cilët do të bisedojë.

Gjatë bisedës përpilohet shënim zyrtar në lidhje me të dhënat që i cekin personat e privuar nga liria.

Neni 9

Biseda me personat zyrtarë ka për qëllim theksimin e rëndësisë së vizitës, obligimin për bashkëpunim me Avokatin e Popullit dhe sugjerimin për lëshime të caktuara me qëllim që të mos përsëriten të njëjtat.

Neni 10

Pas përfundimit të vizitës përgatitet raport i veçantë i cili detyrimisht përmban përshkrimin e gjendjeve të konstatuara, analizën e gjendjes, konkluzionet përfundimtare dhe rekomandimet.

Neni 11

Kjo Rregullore hyn në fuqi në ditën e miratimit.

METODOLOGJIA

PËR KRYERJEN E PARANDALIMIT TË TORTURËS DHE LLOJEVE TË TJERA TË TRAJTIMIT BRUTAL, JONJERËZOR, NËNÇMUES OSE NDËSHKUES NGA ANA E AVOKATIT TË POPULLIT SI MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL

Me këtë Metodologji për së afërmi rregullohet mënyra e realizimit të vizitave të rregullta dhe të jashtëzakonshme në vendet ku janë vendosur ose mund të vendosen personat e privuar nga liria me qëllim të parandalimit të torturës dhe llojeve tjera të veprimit brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues, në përputhje me nenin 4 të Ligjit për ratifikimin e Protokollit Fakultativ të Konventës së OKB-së Kundër Torturës, dhe Trajtimeve tjera Brutale, Jonjerëzore, Nënçmuese ose Ndëshkuese ("Gazeta zyrtare e RM-së" nr. 165/2008), nenit 4 dhe 17 të Protokollit Fakultativ të Konventës Kundër Torturës dhe Llojeve tjera të Trajtimit Brutal, Jonjerëzor, Nënçmues ose Ndëshkues dhe nenit 31-a dhe 31-b të Ligjit për Avokatin e Popullit dhe Rregullores për mënyrën e parandalimit të torturës.

Lëndë të kësaj Metodologjie janë: llojet e vizitave parandaluese, vendet të cilat vizitohen, objektivi i vizitave, inspektimi i vendeve dhe informacionet, bisedat me personat e privuar nga liria dhe me personelin, si dhe hartimi i raporteve dhe rekomandimeve përkatëse.

1. OBJEKTIVI DHE LLOJI I VIZITAVE PARANDALUESE

Vizitat realizohen me qëllim të pengimit të shkeljeve eventuale të drejtave të personave të privuar nga liria, përmes dialogut konstruktiv me përfaqësuesit në vendet ku janë vendosur ose mund të vendosen personat e privuar nga liria dhe përfaqësuesit e institucioneve dhe organeve të tjera nën kompetencën e të cilëve janë institucionet, si dhe reduktimin e rrezikut që personat e privuar nga liria të pengohen në parashtrimin e ankesave që kanë të bëjnë me statusin e tyre, kushtet e vendosjes, trajtimin etj.

Vendosja e sistemit të vizitave (të rregullta dhe të jashtëzakonshme) ka për qëllim përmirësimin e gjendjes së përgjithshme në vendet në të cilat janë vendosur ose mund të vendosen personat e privuar nga liria.

Vizitat parandaluese mund të jenë: të rregullta dhe të paparalajmëruara.

- **Vizitat e rregullta** - kanë për qëllim kryerjen e analizës së detajuar të gjendjes në vendet ku personat janë privuar ose mund të privohen nga liria, në mënyrë që të identifikohen shkaqet të cilat mund të çojnë deri te trajtimi brutal, jonjerëzor, nënçmues ose ndëshkues dhe hartimi i rekomandimeve për tejkalimin e gjendjeve të konstatuara.

- **Vizitat e paparalajmëruara** – kanë për qëllim që, në masë sa më të madhe të mundshme, ta pasqyrojnë gjendjen reale dhe objektive të kushteve në vendet ku personat janë privuar ose mund të privohen nga liria me qëllim që të reduktohet rreziku nga fshehja ose ndryshimi i gjendjes ekzistuese, si dhe të kontrollohet zbatimi i rekomandimeve paraprakisht të dhëna nga Avokati Popullit. Këto vizita njëherësh kanë për qëllim ta pengojnë frikësimin ose kufizimin e personave të privuar nga liria për mbajtjen e kontakteve me Avokatin e Popullit.

2. VENDET TË CILAT MUND TË VIZITOHEN NGA AVOKATI I POPULLIT

Avokati i Popullit gjatë realizimit të funksionit të tij si Mekanizëm Parandalues Nacional realizon vizita në të gjitha vendet ku janë vendosur ose mund të vendosen personat e privuar nga liria, ndërkaq ato janë: stacionet policore, repartet e paraburgimit dhe repartet për persona të dënuar në institucionet ndëshkuese-korrektuese dhe edukuese-korrektuese, spitalet psikiatrike, vendet e tjera për privim nga liria, si dhe vendet jozyrtare për të cilat Avokati i Popullit mund të ketë informata se personat privohen nga liria.

3. INSPEKTIMI NË INSTITUCION DHE INFORMATAT

Avokatit të Popullit i mundësohet akses në gjitha pjesët dhe në cilin do goftë vend ku njerëzit privohen nga liria.

Përmes inspektimit, në të gjitha ambientet e objekteve, Avokati i Popullit fiton pasqyrë të plotë për kushtet e vendosjes së personave të privuar nga liria, veprimin dhe trajtimin e këtyre personave.

Gjatë inspektimit, në vendet e privimit nga liria, vëmendje e veçantë u

kushtohet informatave të cilat mund të merren nga mbajtja e evidencave, si dhe nga kushtet materiale.

- Duke e pasur parasysh detyrimin për mbajtjen e **evidencës** së plotë për të gjithë personat e privuar nga liria, si dhe për të gjitha ngjarjet në vendet e privimit nga liria, në mënyrë të veçantë detyrimisht duhet të bëhet kontrolli i: regjistrave të personave të privuar nga liria, regjistrave të ngjarjeve të ditës, evidencës shëndetësore dhe kartonëve shëndetësorë të çdo individi, si dhe dosarët, përkatësisht dosarët personal të këtyre personave dhe dokumenteve të tjera.

- Gjatë inspektimit të **kushteve materiale** vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet kushteve në të cilat janë vendosur personat e privuar nga liria.

Kjo para së gjithash ka të bëjë me: dimensionet e përcaktuara ligjore të ambientit, numrin e personave të cilët janë vendosur në ambient, kushtet higjienike (në vet ambientin, veshmbathjen e personave të privuar nga liria, si dhe shtrojën e tyre), pajisjen e ambienteve (krevate, dollapë, tavolina, karrige etj.), ndriçimin, ngrohjen në kushte të dimrit, ajrosjen e ambienteve, kushtet hidrosanitare, kushtet e higjienës personale etj., si dhe mundësinë, përkatësisht mënyrën në të cilën këta persona i realizojnë kontaktet me personat zyrtarë.

4. BISEDË ME PERSONA TË PRIVUAR NGA LIRIA

Avokatit të Popullit detyrimisht i mundësohet bisedë e drejtpërdrejtë me personat e privuar nga liria.

Varësisht nga lloji i vizitës, Avokati i Popullit mund të zhvillojë bisedë me person saktësisht të caktuar ose me një grup personash dhe me persona të zgjedhur sipas zgjedhjes së rastit me ç'rast, nëse bëhet fjalë për pjesëtar të ndonjëres nga bashkësitë ose shtetas të huaj, nëse ka nevojë duhet të sigurohet përkthyes. Njëri nga aspektet më të rëndësishëm i vizitave është mundësia e bisedimit pa praninë e dëshmitarëve, përkatësisht personave zyrtarë, me çka personave të privuar nga liria u mundësohet të flasin më hapur dhe me më pak frikë.

Avokati i Popullit e ka lirinë e plotë për të bërë zgjedhjen e personave me të cilët do të bisedojë.

Avokati i Popullit gjatë kryerjes së vizitës e ka lirinë për të bërë zgjedhjen e vendit, për të cilin konsideron se është mjaftueshëm i sigurt dhe adekuat, ku do ta zhvillojë bisedën me personin e privuar nga liria.

Nëse personat zyrtarë ndonjë vend të caktuar e cilësojnë si joadekuat nga aspekti i sigurisë, Avokati i Popullit këtë sugjerim nuk duhet ta refuzojë menjëherë, por ta duhet shqyrtojë me vëmendje, megjithatë ai e cakton vendin ku do të zhvillohet biseda.

Gjatë zhvillimit të bisedës është tejet e rëndësishme që Avokati i Popullit ta fitojë besimin e personit me të cilin bisedon, me këtë rast pa i premtuar diçka që nuk është e mundur të plotësohet.

Para së gjithash, Avokati i Popullit medoemos duhet të prezantohet dhe ta arsyetojë shkakun e prezencës së tij, ta njoftojë me autorizimet e Avokatit të Popullit, si dhe t'ia bëjë me dije se biseda është konfidenciale dhe se personi nuk do të pësojë kurrfarë pasojash të dëmshme nga askush, në veçanti jo nga personat zyrtarë.

Gjatë bisedës duhet të shprehet në mënyrë të qartë dhe të thjeshtë, si dhe të shmanget sjellja me të cilën biseda do të mund të interpretohej si marrje në pyetje.

Për zhvillim të suksesshëm të bisedës dhe realizimin e objektivit të saj me rëndësi të madhe është që Avokati i Popullit të manifestojë aftësi dëgjimi, durim të madh dhe ndjeshmëri gjatë bisedës.

Së këtejmi, personit me të cilin zhvillohet biseda duhet t'i mundësohet të flasë, të shmangen pyetjet sugjестive, si dhe biseda të mos kufizohet vetëm dhe kryekëput në temat të cilat ai i hap.

Në rast të të dhënave për veprim të keq nga ana e personave zyrtarë, personi me të cilin zhvillohet biseda duhet të nxitet për t'i thënë të gjitha faktet që janë me rëndësi relevante.

Për bisedën e zhvilluar përpilohet shënim zyrtar.

5. HARTIMI I RAPORTIT ME REKOMANDIME

Avokati i Popullit, mbi bazë të gjendjeve të konstatuara, harton raport me rekomandime përkatëse i cili u dërgohet organeve kompetente, në të cilat i propozon masat që duhet të ndërmerren me qëllim të përmirësimit të kushteve të përgjithshme në vendet e privimit nga liria.

Rekomandimet duhet të jenë: specifike; të matura; të realizueshme; të orientuara drejt rezultatit; me përcaktim kohor; sipas prioriteteve; të justifikuara; t'i përgjigjen lëndës dhe të propozojnë zgjidhje për tejkalimin dhe avancimin e gjendjeve.

Avokati i Popullit zbatimin e rekomandimeve të dhëna e mbikëqyr përmes kontakteve të drejtpërdrejta me personat zyrtarë në vendet ku personat privohen nga liria, si dhe me organet dhe organizatat e tjera kompetente në përputhje me nenin 2 të Ligjit për Avokatin e Popullit.

Rekomandimet kanë për qëllim shmangien e mangësive të konstatuara dhe dukurive negative, si dhe përmirësimin e kushteve të vendosjes, veprimin dhe trajtimin e këtyre personave.

Vizitat periodike, të realizuara nga Avokati i Popullit, në mënyrë sistematike duhet të vlerësojnë se a janë zbatuar në tërësi rekomandimet paraprake dhe njëkohësisht t'i identifikojnë të gjitha problemet e reja të cilat eventualisht janë paraqitur në ndërkohë. Nëse gjatë vizitës ka ankesa individuale për shkelje konkrete, Avokati i Popullit do të veprojë sipas tyre në mënyrë të veçantë, por nga aspekti i mbrojtjes së të drejtave të njeriut.

Në bazë të nenit 39 të Ligjit për Avokatin e Popullit ("Gazeta Zyrtare e RM"-së, nr. 60/2003 dhe 114/2009), Avokati i Popullit, miratoi:

R R E G U L L O R E

për formën, përmbajtjen dhe procedurën e lëshimit, shfrytëzimit dhe heqjes së legjitimacionit zyrtar të Avokatit të Popullit, zëvendësve dhe të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit

Neni 1

Me këtë Rregullore përcaktohet forma, përmbajtja dhe procedura e lëshimit, shfrytëzimit dhe heqjes së legjitimacionit zyrtar të Avokatit të Popullit, zëvendësve, të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit dhe të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional.

Neni 2

Legjitimacioni zyrtar është me dimension 8 cm. x 11 cm dhe përbëhet nga dy pjesë: njëra pjesë është kapaku, ndërsa pjesa tjetër është karta e plastifikuar me ngjyrë gri të hapur, në anën e pasme të së cilës gjendet emblema e Institucionit me të dhënat dhe autorizimet e bartësit të legjitimacionit zyrtar.

Kapaku i legjitimacionit zyrtar vishet me lëkurë natyrale ngjyrë kafe.

Në anën e përparme të kapakut, në pjesën e sipërme të saj, gdhendet teksti: "REPUBLIKA E MAQEDONISË, AVOKATI I POPULLIT", në mes gdhendet emblema e Avokatit të Popullit, ndërsa nën të gdhendet teksti: "LEGJITIMACION ZYRTAR".

Në pjesën e brendshme të djathtë të kapakut prej lëkure, në formë metali stampohet emblema e Avokatit të Popullit me madhësi prej 4 cm.

Në anën e përparme të kartës shtypet teksti: "REPUBLIKA E MAQEDONISË, AVOKATI I POPULLIT", për legjitimacionin e të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional shtypet teksti: "REPUBLIKA E MAQEDONISË, AVOKATI I POPULLIT MEKANIZËM PARANDALUES NACIONAL", ndërsa nën të teksti:

“LEGJITIMACION ZYRTAR”. Nën këtë tekst, nga ana e majtë, gjendet vendi për fotografi, ndërsa nga ana e djathtë numri regjistruar, data e lëshimit, nënshkrimi i Avokatit të Popullit ose personit të autorizuar dhe vendi për vulë (V.V.). Në anën e njëjtë, në pjesën e poshtme, shënohen të dhënat: emri dhe mbiemri, funksioni, përkatësisht titulli, numri amzë dhe adresa e vendbanimit të bartësit të legjitimacionit zyrtar.

Faqja e dytë e kartës së legjitimacionit zyrtar të Avokatit të Popullit dhe zëvendësve të tij, përmban ekstrakte nga dispozitat e Ligjit për Avokatin e Popullit (“Gazeta Zyrtare e RM”-së nr. 60/2003 dhe 114/2009), në lidhje me autorizimet dhe të drejtat e veçanta, me tekstin e cekur në formën/modelin e paraqitur. Faqja e dytë e kartës së legjitimacionit zyrtar për të punësuarit në Shërbimin profesional, të cilët veprojnë sipas parashtrësave të qytetarëve dhe personave tjerë, përmban ekstrakte nga dispozitat e Ligjit për Avokatin e Popullit (“Gazeta Zyrtare e RM”-së nr. 60/2003 dhe 114/2009), në lidhje me autorizimet, me tekstin e cekur në formën e paraqitur.

Faqja e dytë e kartës së legjitimacionit zyrtar, për të punësuarit në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional, përmban ekstrakte nga dispozitat e Protokollit Fakultativ të Konventës Kundër Torturës dhe Llojeve të tjera të Trajtimit Brutal, Johuman, Nënçmues ose Ndëshkues (“Gazeta Zyrtare e RM”-së nr. 165/2008) dhe nga Ligji për Avokatin e Popullit (“Gazeta Zyrtare e RM”-së nr. 60/2003 dhe 114/2009), në lidhje me autorizimet, me tekstin e cekur në formën e paraqitur.

Për bartësit e tjerë të legjitimacionit zyrtarë, në faqen e dytë të kartës nuk ka tekst.

Neni 3

Format e legjitimacionit zyrtar shtypen në përputhje me këtë Rregullore dhe janë pjesë përbërëse të tij.

Neni 4

Avokati i Popullit ose person i autorizuar prej tij, me legjitimacion zyrtar pajiset pas zgjedhjes, përkatësisht punësimit në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit dhe ka vlefshmëri derisa personi, të cilit i është lëshuar, ka cilësi zyrtare të Avokatit të Popullit, Zëvendës Avokatit të Popullit, të punësuarit në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit

dhe të punësuarit në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional.

Neni 5

Personi, të cilit do t'i pushojë funksioni ose marrëdhënia e punës në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit, përkatësisht Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit si Mekanizëm Parandalues Nacional, e kthen legjitimacion zyrtar.

Legjitimacioni zyrtar i cili kthehet ose zëvendësohet asgjësohet.

Neni 6

Për legjitimacionet zyrtare, të lëshuara dhe të hequra, mbahet evidencë në Institucionin Avokat i Popullit.

Evidenca për legjitimacionin e lëshuar përmban: numrin rendor, emrin dhe mbiemrin e personit të cilit i është lëshuar, numrin serik dhe rubrikën për shënime.

Neni 7

Legjitimacioni zyrtar zëvendësohet me të ri në rastet kur për shkak të dëmtimit ose vjetërimit bëhet i papërdorshëm, nëse bartësi të cilit i është lëshuar e humb atë dhe nëse poseduesi i legjitimacionit zyrtar ka ndryshime mbi të dhënat personale.

Çdo bartës i legjitimacionit zyrtar nëse e humb legjitimacionin zyrtar menjëherë, ndërsa më së voni brenda 24 orëve, e njofton Avokatin e Popullit, ndërsa në rastet kur zëvendësohet me të ri, për shkak të dëmtimit ose vjetërimit, poseduesi i legjitimacionit duhet ta kthejë atë sapo t'i lëshohet legjitimacioni i ri.

Neni 8

Legjitimacioni zyrtar i Avokatit të Popullit, zëvendësve dhe të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit, i lëshuar në përputhje me Rregulloren për formën, përmbajtjen dhe procedurën e lëshimit, shfrytëzimit dhe heqjes së legjitimacionit zyrtar të Avokatit të Popullit, ("Gazeta zyrtare e RM"-së nr. 11/2005) do të zëvendësohet më së voni brenda 60 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të kësaj Rregullore.

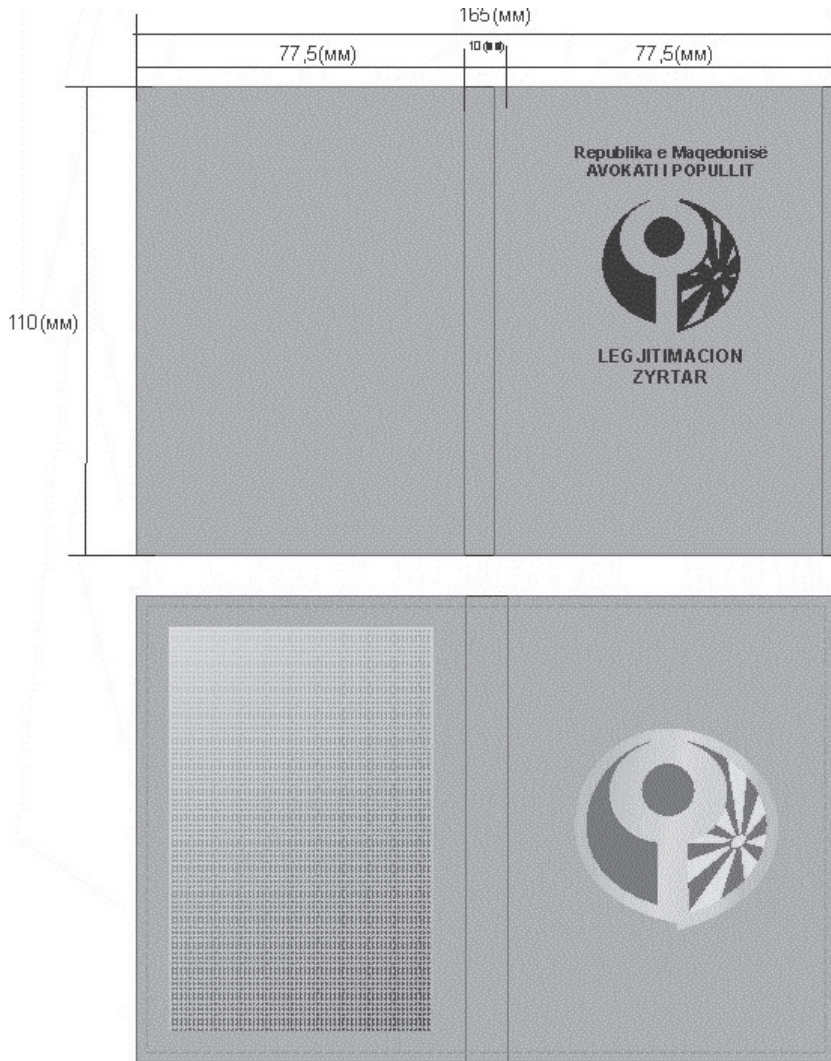
Neni 9

Në ditën e hyrjes në fuqi të kësaj Rregullore pushon të vlejë Rregullorja për formën, përmbajtjen dhe procedurën e lëshimit, shfrytëzimit dhe heqjes së legjitimacionit zyrtar të Avokatit të Popullit, zëvendësve dhe të punësuarve në Shërbimin profesional të Avokatit të Popullit (“Gazeta zyrtare e RM”-së nr. 11/2005).

Neni 10

Kjo Rregullore hyn në fuqi një ditë pas shpalljes në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë”.

FORMA – 5 (pesë)



Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

LEGJITIMACION ZYRTAR



NUMRI REGJISTRUES

DATA E LËSHIMIT

V.V.

Avokati i Popullit
Ixhet Memeti

Emri dhe mbiemri

Titulli

NUAQ

Adresa

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

LEGJITIMACION ZYRTAR



NUMRI REGJISTRUES

DATA E LËSHIMIT

V.V.

Avokati i Popullit
Ixhet Memeti

Emri dhe mbiemri

Funksioni

NUAQ

Adresa

Bartësi i këtij legjitimacioni me Ligjin për Avokatin e Popullit ("Gazeta Zyrtare e RM"-së nr. 60/2003 dhe 114/2009), është i autorizuar:

- të hyjë në lokalet zyrtare të organeve, nga neni 2 i Ligjit, të bëjë inspektim të drejtpërdrejt në lëndët dhe punët që janë në kompetencë të tij, si dhe t'i sigurohen të gjitha provat, të dhënat dhe informatat, pa marrë parasysh konfidencialitetin e tyre;
 - në çdo kohë dhe pa paralajmërim dhe pëlqim paraprak të bëjë vizitë dhe inspektim në organet, organizatat dhe institucionet-vendet e privimit nga liria, si dhe të bisedojë me personat e vendosur pa praninë e personave zyrtarë, me qëllim të mbrojtjes së lirive dhe të drejtave të tyre;
 - të thirr në bisedë person të zgjedhur apo të emëruar, person zyrtar dhe çdo person tjetër, i cili mund të jep të dhëna të caktuara rreth procedurës;
 - të hyjë dhe të ketë qasje të lirë nëpër stacione, aeroporte dhe porte vetëm duke treguar legjitimacionin;
 - të shfrytëzojë falas komunikacionin publik, tokësor, ujor brenda territorit të Republikës së Maqedonisë;
 - në mbrojtje të veçantë të personalitetit, familjes dhe pronës së tij, sipas kërkesës së paraqitur pranë policisë, mund të kërkojë mbrojtje të vendbanimit, çdo herë kur ekzistojnë shkaqe serioze për sigurinë e tij.
- Avokati i Popullit dhe zëvendësit e Avokatit të Popullit nuk mund të thirren në përgjegjësi për mendimin e dhënë dhe veprimet e ndërmarra, masat dhe aktivitetet gjatë ushtrimit të funksionit të tyre.

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT
MEKANIZMI PARANDALUES NACIONAL
LEGJITIMACION ZYRTAR



NUMRI REGJISTRUES

DATA E LËSHIMIT

V.V.

Avokati i Popullit
Ixhet Memeti

Emri dhe mbiemri

Funksioni/Titulli

NUAQ

Adresa

Bartësi i këtij legjitimacioni me Kushtetutë, Protokollin Fakultativ të Konventës Kundër Torturës dhe Llojeve tjera të Trajtitit Brutal, Johuman, Nënçmues ose Ndëshkues dhe Ligjin për Avokatin e Popullit për shkak të kryerjes së parandalimit të është i autorizuar:

- në çdo kohë dhe pa paralajmërim dhe pëlqim paraprak të realizojë vizita dhe inspekte të rregullta dhe të paparalajmëruara në organet, organizatat dhe institucionet-vendet e privimit nga liria, si dhe në çdo vend tjetër për të cilin mund të ketë informata se personat janë ose mund të privohen nga liria;
- t'i mundësohet liria e zgjedhjes së vendeve të cilat dëshiron t'i vizitojë, si dhe qasje e papenguar në të gjitha lokalet, pajisjet dhe instalimet dhe në të gjitha dokumentet e informatat të cilat kanë të bëjnë me personat e privuar nga liria;
- t'i mundësohet zgjedhje e lirë dhe biseda me personat e privuar nga liria, pa praninë e personave zyrtarë, personalisht ose me përkthyes, nëse është e domosdoshme, si dhe me cilin do qoftë person tjetër për të cilin Avokati i Popullit vlerëson se mund të sigurojë informata të rëndësishme.

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT
LEGJITIMACION ZYRTAR



NUMRI REGJISTRUES

DATA E LËSHIMIT

V.V.

Avokati i Popullit
Ixhet Memeti

Emri dhe mbiemri

Titulli

NUAQ

Adresa

Bartësi i këtij legjitimacioni me Ligjin për Avokatin e Popullit ("Gazeta Zyrtare e RM"-së nr. 60/2003 dhe 114/2009), është i autorizuar:

- të hyjë në lokalet zyrtare të organeve, nga neni 2 i Ligjit, dhe të bëjë inspektim të drejtpërdrejt mbi lëndët dhe punët që janë në kompetencë të tyre, si dhe t'i sigurohen të gjitha provat, të dhënat dhe informatat, pa marrë parasysh konfidencialitetin e tyre;
- në çdo kohë dhe pa paralajmërim dhe pëlqim paraprak të bëjë vizitë dhe inspektim në organet, organizatat dhe institucionet-vendet e privimit nga liria, si dhe të bisedojë me personat e vendosur aty pa praninë e personave zyrtarë, me qëllim të mbrojtjes së lirive dhe të drejtave të tyre;
- të thirr në bisedë person të zgjedhur apo të emëruar, person zyrtar dhe çdo person tjetër, i cili mund të jep të dhëna të caktuara rreth procedurës.



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

О М В У Д С М А Н
Republic of Macedonia

COMPILATION OF LEGAL REGULATIONS

OMBUDSMAN OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM

Supported by:



Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Skopje



TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	93
SELECTED PROVISIONS FROM THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA	95
LAW ON RATIFICATION OF THE OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT	97
OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT	99
PREAMBLE	99
PART I GENERAL PRINCIPLES	100
PART II SUBCOMMITTEE ON PREVENTION	101
PART III MANDATE OF THE SUBCOMMITTEE ON PREVENTION	104
PART IV NATIONAL PREVENTIVE MECHANISMS	108
PART V DECLARATION	110
PART VI FINANCIAL PROVISIONS	111
PART VII FINAL PROVISIONS	111
SELECTED PROVISIONS FROM THE LAW ON SUPPLEMENTING AND AMENDING THE LAW ON THE OMBUDSMAN	115
BOOK OF REGULATIONS ON THE MANNER OF PREVENTION BY THE OMBUDSMAN AS A NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM	117
METHODOLOGY OF PREVENTION OF TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT BY THE OMBUDSMAN AS A NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM	120
1. AIM AND TYPES OF PREVENTIVE VISITS	120
2. PLACES WHICH CAN BE VISITED BY THE OMBUDSMAN	121
3. INSIGHT IN INSTITUTIONS AND INFORMATION	121
4. CONVERSATION WITH PERSONS DEPRIVED OF THEIR LIBERTY	122
5. WRITING A REPORT WITH RECOMMENDATIONS	123
BY-LAW ON THE FORM, CONTENT AND PROCEDURE FOR ISSUING, USAGE AND CONFISCATION OF THE OFFICIAL PASSES OF THE OMBUDSMAN, HIS DEPUTIES AND THE EMPLOYEES IN THE OMBUDSMAN'S PROFESSIONAL SERVICE	125

INTRODUCTION



Throughout world civilization, the history remembers times when torture was used as a legitimate mean to wrest a confession from somebody or to punish convicted persons.

Today when the prohibition of torture is ascertained with many international documents, the world firmly stood behind the stance that under no circumstances or threats upon country, there should be no exceptions that would justify usage of torture.

Hence, in the real life, prohibited or not, the torture and its other types of ill-treatment are unfortunately still present.

Therefore, having in mind that the existing European and world instruments for monitoring the conditions in the places for deprivation of liberty cannot fully respond to the challenges of this phenomena, the United Nations adopted the Optional Protocol to the Convention against Torture, that not only foresees establishment of a Subcommittee for prevention of torture but also establishment of a National Preventive Mechanism in those countries that have adopted this document.

At the end of 2008, the Republic of Macedonia ratified the Optional Protocol to the Convention against Torture and with the Law for its ratification, designated the Ombudsman as a National Preventive Mechanism.

In 2009 the amendments of the Law on Ombudsman were adopted, foreseeing establishment of a special unit for prevention against torture. Furthermore the Rule Book and the Methodology for preventing torture were also adopted that year.

The Unit for prevention of torture, acting the role of a National Preventive Mechanism, has commenced functioning in March 2011.

I am convinced that through accomplishing the main goals of the National Preventive Mechanism i.e. determining the conditions in the places where people are or can be deprived of liberty, it will alleviate

the prevention of all forms of torture and other inhuman treatment as well as will give appropriate protection to the victims of torture, at the same time sanctioning its perpetrators.

THE OMBUDSMAN

Ixhet Memeti

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ixhet Memeti', with a stylized flourish at the end.

SELECTED PROVISIONS FROM THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Article 77

The Assembly elects the Ombudsman.

The Ombudsman protects the constitutional and legal rights of citizens when violated by bodies of state administration and by other bodies and organizations with public mandates.

The Ombudsman is elected for a term of eight years, with the right to one re-election.

The conditions for election and dismissal, the competence and the mode of work of the Ombudsman are regulated by law.

Amendment XI

1. The Assembly elects the Ombudsman by a majority vote of the total number of Representatives, within which there must be a majority of the votes of the total number of Representatives who belong to communities not in the majority in the population of Macedonia.
2. The Ombudsman protects the constitutional rights and legal rights of citizens when these are violated by bodies of state administration and by other bodies and organizations with public mandates. The Ombudsman shall give particular attention to safeguarding the principles of non-discrimination and equitable representation of communities in public bodies at all levels and in other areas of public life.
3. Item 1 of this amendment replaces paragraph 1 of Article 77, and Item 2 is added to paragraph 2 of Article 77 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

LAW ON RATIFICATION OF THE OPTIONAL PROTOCOL TO THE CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT

Article 1

The Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, adopted on 18 December 2002 in New York, is ratified.

Article 2

The Protocol in original in English and translated in Macedonian is as follows:

Article 3

The Ministry of Justice, the Ministry of Internal Affairs and the Ministry of Foreign Affairs are determined as competent organs of the state administration which shall take care of the implementation of this protocol.

Article 4

In regard of the Article 17 of the Protocol the Republic of Macedonia submits the following statement:

“In accordance with the Article 17 of the Protocol, Republic of Macedonia declares that the Ombudsman of the Republic of Macedonia is designated to work as a National Preventive Mechanism.

In cooperation with and on the basis of the previous agreement by the Ombudsman, nongovernmental organizations registered in the Republic of Macedonia and organizations which have a status of humanitarian organizations in the Republic of Macedonia, can take over some of the competencies of the National Preventive Mechanism.”

Article 5

This Law enters into force on the eighth day of its publication in the Official Gazette of the Republic of Macedonia.

OPTIONAL PROTOCOL

TO THE CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT

PREAMBLE

The States Parties to the present Protocol,

Reaffirming that torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment are prohibited and constitute serious violations of human rights,

Convinced that further measures are necessary to achieve the purposes of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (hereinafter referred to as the Convention) and to strengthen the protection of persons deprived of their liberty against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment,

Recalling that articles 2 and 16 of the Convention oblige each State Party to take effective measures to prevent acts of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment in any territory under its jurisdiction,

Recognizing that States have the primary responsibility for implementing those articles, that strengthening the protection of people deprived of their liberty and the full respect for their human rights is a common responsibility shared by all and that international implementing bodies complement and strengthen national measures,

Recalling that the effective prevention of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment requires education and a combination of various legislative, administrative, judicial and other measures,

Recalling also that the World Conference on Human Rights firmly declared that efforts to eradicate torture should first and foremost be concentrated on prevention and called for the adoption of an optional protocol to the Convention, intended to establish a preventive system of regular visits to places of detention,

Convinced that the protection of persons deprived of their liberty

against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment can be strengthened by non-judicial means of a preventive nature, based on regular visits to places of detention, Have agreed as follows:

PART I

General principles

Article 1

The objective of the present Protocol is to establish a system of regular visits undertaken by independent international and national bodies to places where people are deprived of their liberty, in order to prevent torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 2

1. A Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment of the Committee against Torture (hereinafter referred to as the Subcommittee on Prevention) shall be established and shall carry out the functions laid down in the present Protocol.
2. The Subcommittee on Prevention shall carry out its work within the framework of the Charter of the United Nations and shall be guided by the purposes and principles thereof, as well as the norms of the United Nations concerning the treatment of people deprived of their liberty.
3. Equally, the Subcommittee on Prevention shall be guided by the principles of confidentiality, impartiality, non-selectivity, universality and objectivity.
4. The Subcommittee on Prevention and the States Parties shall cooperate in the implementation of the present Protocol.

Article 3

Each State Party shall set up, designate or maintain at the domestic level one or several visiting bodies for the prevention of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (hereinafter

referred to as the national preventive mechanism).

Article 4

1. Each State Party shall allow visits, in accordance with the present Protocol, by the mechanisms referred to in articles 2 and 3 to any place under its jurisdiction and control where persons are or may be deprived of their liberty, either by virtue of an order given by a public authority or at its instigation or with its consent or acquiescence (hereinafter referred to as places of detention). These visits shall be undertaken with a view to strengthening, if necessary, the protection of these persons against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.
2. For the purposes of the present Protocol, deprivation of liberty means any form of detention or imprisonment or the placement of a person in a public or private custodial setting which that person is not permitted to leave at will by order of any judicial, administrative or other authority.

PART II

Subcommittee on Prevention

Article 5

1. The Subcommittee on Prevention shall consist of ten members. After the fiftieth ratification of or accession to the present Protocol, the number of the members of the Subcommittee on Prevention shall increase to twenty-five.
2. The members of the Subcommittee on Prevention shall be chosen from among persons of high moral character, having proven professional experience in the field of the administration of justice, in particular criminal law, prison or police administration, or in the various fields relevant to the treatment of persons deprived of their liberty.
3. In the composition of the Subcommittee on Prevention due consideration shall be given to equitable geographic distribution and to the representation of different forms of civilization and legal systems of the States Parties.

4. In this composition consideration shall also be given to balanced gender representation on the basis of the principles of equality and non-discrimination.
5. No two members of the Subcommittee on Prevention may be nationals of the same State.
6. The members of the Subcommittee on Prevention shall serve in their individual capacity, shall be independent and impartial and shall be available to serve the Subcommittee on Prevention efficiently.

Article 6

1. Each State Party may nominate, in accordance with paragraph 2 of the present article, up to two candidates possessing the qualifications and meeting the requirements set out in article 5, and in doing so shall provide detailed information on the qualifications of the nominees.
2. (a) The nominees shall have the nationality of a State Party to the present Protocol;
(b) At least one of the two candidates shall have the nationality of the nominating State Party;
(c) No more than two nationals of a State Party shall be nominated;
(d) Before a State Party nominates a national of another State Party, it shall seek and obtain the consent of that State Party.
3. At least five months before the date of the meeting of the States Parties during which the elections will be held, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to the States Parties inviting them to submit their nominations within three months. The Secretary-General shall submit a list, in alphabetical order, of all persons thus nominated, indicating the States Parties that have nominated them.

Article 7

1. The members of the Subcommittee on Prevention shall be elected in the following manner:
 - (a) Primary consideration shall be given to the fulfilment of the requirements and criteria of article 5 of the present Protocol;
 - (b) The initial election shall be held no later than six months after the

entry into force of the present Protocol;

- (c) The States Parties shall elect the members of the Subcommittee on Prevention by secret ballot;
 - (d) Elections of the members of the Subcommittee on Prevention shall be held at biennial meetings of the States Parties convened by the Secretary-General of the United Nations. At those meetings, for which two thirds of the States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Subcommittee on Prevention shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of the States Parties present and voting.
2. If during the election process two nationals of a State Party have become eligible to serve as members of the Subcommittee on Prevention, the candidate receiving the higher number of votes shall serve as the member of the Subcommittee on Prevention. Where nationals have received the same number of votes, the following procedure applies:
- (a) Where only one has been nominated by the State Party of which he or she is a national, that national shall serve as the member of the Subcommittee on Prevention;
 - (b) Where both candidates have been nominated by the State Party of which they are nationals, a separate vote by secret ballot shall be held to determine which national shall become the member;
 - (c) Where neither candidate has been nominated by the State Party of which he or she is a national, a separate vote by secret ballot shall be held to determine which candidate shall be the member.

Article 8

If a member of the Subcommittee on Prevention dies or resigns, or for any cause can no longer perform his or her duties, the State Party that nominated the member shall nominate another eligible person possessing the qualifications and meeting the requirements set out in article 5, taking into account the need for a proper balance among the various fields of competence, to serve until the next meeting of the States Parties, subject to the approval of the majority of the States Parties. The approval shall be considered given unless half or more of the States Parties respond negatively within six weeks after having been informed

by the Secretary-General of the United Nations of the proposed appointment.

Article 9

The members of the Subcommittee on Prevention shall be elected for a term of four years.

They shall be eligible for re-election once if renominated. The term of half the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election the names of those members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting referred to in article 7, paragraph 1 (d).

Article 10

1. The Subcommittee on Prevention shall elect its officers for a term of two years. They may be re-elected.
2. The Subcommittee on Prevention shall establish its own rules of procedure. These rules shall provide, inter alia, that:
 - (a) Half the members plus one shall constitute a quorum;
 - (b) Decisions of the Subcommittee on Prevention shall be made by a majority vote of the members present;
 - (c) The Subcommittee on Prevention shall meet in camera.
3. The Secretary-General of the United Nations shall convene the initial meeting of the Subcommittee on Prevention. After its initial meeting, the Subcommittee on Prevention shall meet at such times as shall be provided by its rules of procedure. The Subcommittee on Prevention and the Committee against Torture shall hold their sessions simultaneously at least once a year.

PART III

Mandate of the Subcommittee on Prevention

Article 11

1. The Subcommittee on Prevention shall:
 - (a) Visit the places referred to in article 4 and make recommendations

to States Parties concerning the protection of persons deprived of their liberty against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;

- (b) In regard to the national preventive mechanisms:
 - (i) Advise and assist States Parties, when necessary, in their establishment;
 - (ii) Maintain direct, and if necessary confidential, contact with the national preventive mechanisms and offer them training and technical assistance with a view to strengthening their capacities;
 - (iii) Advise and assist them in the evaluation of the needs and the means necessary to strengthen the protection of persons deprived of their liberty against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
 - (iv) Make recommendations and observations to the States Parties with a view to strengthening the capacity and the mandate of the national preventive mechanisms for the prevention of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
- (c) Cooperate, for the prevention of torture in general, with the relevant United Nations organs and mechanisms as well as with the international, regional and national institutions or organizations working towards the strengthening of the protection of all persons against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 12

In order to enable the Subcommittee on Prevention to comply with its mandate as laid down in article 11, the States Parties undertake:

- (a) To receive the Subcommittee on Prevention in their territory and grant it access to the places of detention as defined in article 4 of the present Protocol;
- (b) To provide all relevant information the Subcommittee on Prevention may request to evaluate the needs and measures that should be adopted to strengthen the protection of persons deprived of their liberty against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
- (c) To encourage and facilitate contacts between the Subcommittee on Prevention and the national preventive mechanisms;

- (d) To examine the recommendations of the Subcommittee on Prevention and enter into dialogue with it on possible implementation measures.

Article 13

1. The Subcommittee on Prevention shall establish, at first by lot, a programme of regular visits to the States Parties in order to fulfil its mandate as established in article 11.
2. After consultations, the Subcommittee on Prevention shall notify the States Parties of its programme in order that they may, without delay, make the necessary practical arrangements for the visits to be conducted.

3. The visits shall be conducted by at least two members of the Subcommittee on Prevention.

These members may be accompanied, if needed, by experts of demonstrated professional experience and knowledge in the fields covered by the present Protocol who shall be selected from a roster of experts prepared on the basis of proposals made by the States Parties, the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights and the United Nations Centre for International Crime Prevention. In preparing the roster, the States Parties concerned shall propose no more than five national experts. The State Party concerned may oppose the inclusion of a specific expert in the visit, whereupon the Subcommittee on Prevention shall propose another expert.

4. If the Subcommittee on Prevention considers it appropriate, it may propose a short followup visit after a regular visit.

Article 14

1. In order to enable the Subcommittee on Prevention to fulfil its mandate, the States Parties to the present Protocol undertake to grant it:

- (a) Unrestricted access to all information concerning the number of persons deprived of their liberty in places of detention as defined in article 4, as well as the number of places and their location;
- (b) Unrestricted access to all information referring to the treatment of those persons as well as their conditions of detention;

- (c) Subject to paragraph 2 below, unrestricted access to all places of detention and their installations and facilities;
 - (d) The opportunity to have private interviews with the persons deprived of their liberty without witnesses, either personally or with a translator if deemed necessary, as well as with any other person who the Subcommittee on Prevention believes may supply relevant information;
 - (e) The liberty to choose the places it wants to visit and the persons it wants to interview.
2. Objection to a visit to a particular place of detention may be made only on urgent and compelling grounds of national defence, public safety, natural disaster or serious disorder in the place to be visited that temporarily prevent the carrying out of such a visit. The existence of a declared state of emergency as such shall not be invoked by a State Party as a reason to object to a visit.

Article 15

No authority or official shall order, apply, permit or tolerate any sanction against any person or organization for having communicated to the Subcommittee on Prevention or to its delegates any information, whether true or false, and no such person or organization shall be otherwise prejudiced in any way.

Article 16

1. The Subcommittee on Prevention shall communicate its recommendations and observations confidentially to the State Party and, if relevant, to the national preventive mechanism.
2. The Subcommittee on Prevention shall publish its report, together with any comments of the State Party concerned, whenever requested to do so by that State Party. If the State Party makes part of the report public, the Subcommittee on Prevention may publish the report in whole or in part. However, no personal data shall be published without the express consent of the person concerned.
3. The Subcommittee on Prevention shall present a public annual report on its activities to the Committee against Torture.
4. If the State Party refuses to cooperate with the Subcommittee on Prevention according to articles 12 and 14, or to take steps to im-

prove the situation in the light of the recommendations of the Subcommittee on Prevention, the Committee against Torture may, at the request of the Subcommittee on Prevention, decide, by a majority of its members, after the State Party has had an opportunity to make its views known, to make a public statement on the matter or to publish the report of the Subcommittee on Prevention.

PART IV

National preventive mechanisms

Article 17

Each State Party shall maintain, designate or establish, at the latest one year after the entry into force of the present Protocol or of its ratification or accession, one or several independent national preventive mechanisms for the prevention of torture at the domestic level.

Mechanisms established by decentralized units may be designated as national preventive mechanisms for the purposes of the present Protocol if they are in conformity with its provisions.

Article 18

1. The States Parties shall guarantee the functional independence of the national preventive mechanisms as well as the independence of their personnel.
2. The States Parties shall take the necessary measures to ensure that the experts of the national preventive mechanism have the required capabilities and professional knowledge.

They shall strive for a gender balance and the adequate representation of ethnic and minority groups in the country.

3. The States Parties undertake to make available the necessary resources for the functioning of the national preventive mechanisms.
4. When establishing national preventive mechanisms, States Parties shall give due consideration to the Principles relating to the status of national institutions for the promotion and protection of human rights.

Article 19

The national preventive mechanisms shall be granted at a minimum the power:

- (a) To regularly examine the treatment of the persons deprived of their liberty in places of detention as defined in article 4, with a view to strengthening, if necessary, their protection against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
- (b) To make recommendations to the relevant authorities with the aim of improving the treatment and the conditions of the persons deprived of their liberty and to prevent torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, taking into consideration the relevant norms of the United Nations;
- (c) To submit proposals and observations concerning existing or draft legislation.

Article 20

In order to enable the national preventive mechanisms to fulfil their mandate, the States Parties to the present Protocol undertake to grant them:

- (a) Access to all information concerning the number of persons deprived of their liberty in places of detention as defined in article 4, as well as the number of places and their location;
- (b) Access to all information referring to the treatment of those persons as well as their conditions of detention;
- (c) Access to all places of detention and their installations and facilities;
- (d) The opportunity to have private interviews with the persons deprived of their liberty without witnesses, either personally or with a translator if deemed necessary, as well as with any other person who the national preventive mechanism believes may supply relevant information;
- (e) The liberty to choose the places they want to visit and the persons they want to interview;
- (f) The right to have contacts with the Subcommittee on Prevention, to send it information and to meet with it.

Article 21

1. No authority or official shall order, apply, permit or tolerate any sanction against any person or organization for having communicated to the national preventive mechanism any information, whether true or false, and no such person or organization shall be otherwise prejudiced in any way.
2. Confidential information collected by the national preventive mechanism shall be privileged.

No personal data shall be published without the express consent of the person concerned.

Article 22

The competent authorities of the State Party concerned shall examine the recommendations of the national preventive mechanism and enter into a dialogue with it on possible implementation measures.

Article 23

The States Parties to the present Protocol undertake to publish and disseminate the annual reports of the national preventive mechanisms.

PART V

Declaration

Article 24

1. Upon ratification, States Parties may make a declaration postponing the implementation of their obligations under either part III or part IV of the present Protocol.
2. This postponement shall be valid for a maximum of three years. After due representations made by the State Party and after consultation with the Subcommittee on Prevention, the Committee against Torture may extend that period for an additional two years.

PART VI

Financial provisions

Article 25

1. The expenditure incurred by the Subcommittee on Prevention in the implementation of the present Protocol shall be borne by the United Nations.
2. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Subcommittee on Prevention under the present Protocol.

Article 26

1. A Special Fund shall be set up in accordance with the relevant procedures of the General Assembly, to be administered in accordance with the financial regulations and rules of the United Nations, to help finance the implementation of the recommendations made by the Subcommittee on Prevention after a visit to a State Party, as well as education programmes of the national preventive mechanisms.
2. The Special Fund may be financed through voluntary contributions made by Governments, intergovernmental and non-governmental organizations and other private or public entities.

PART VII

Final provisions

Article 27

1. The present Protocol is open for signature by any State that has signed the Convention.
2. The present Protocol is subject to ratification by any State that has ratified or acceded to the Convention. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
3. The present Protocol shall be open to accession by any State that has ratified or acceded to the Convention.
4. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of acces-

sion with the Secretary-General of the United Nations.

5. The Secretary-General of the United Nations shall inform all States that have signed the present Protocol or acceded to it of the deposit of each instrument of ratification or accession.

Article 28

1. The present Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after the deposit with the Secretary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession, the present Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit of its own instrument of ratification or accession.

Article 29

The provisions of the present Protocol shall extend to all parts of federal States without any limitations or exceptions.

Article 30

No reservations shall be made to the present Protocol.

Article 31

The provisions of the present Protocol shall not affect the obligations of States Parties under any regional convention instituting a system of visits to places of detention. The Subcommittee on Prevention and the bodies established under such regional conventions are encouraged to consult and cooperate with a view to avoiding duplication and promoting effectively the objectives of the present Protocol.

Article 32

The provisions of the present Protocol shall not affect the obligations of States Parties to the four Geneva Conventions of 12 August 1949 and the Additional Protocols thereto of 8 June 1977, nor the opportunity available to any State Party to authorize the International Committee of the Red Cross to visit places of detention in situations not covered by international humanitarian law.

Article 33

1. Any State Party may denounce the present Protocol at any time by written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall thereafter inform the other States Parties to the present Protocol and the Convention. Denunciation shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.
2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the State Party from its obligations under the present Protocol in regard to any act or situation that may occur prior to the date on which the denunciation becomes effective, or to the actions that the Subcommittee on Prevention has decided or may decide to take with respect to the State Party concerned, nor shall denunciation prejudice in any way the continued consideration of any matter already under consideration by the Subcommittee on Prevention prior to the date on which the denunciation becomes effective.
3. Following the date on which the denunciation of the State Party becomes effective, the Subcommittee on Prevention shall not commence consideration of any new matter regarding that State.

Article 34

1. Any State Party to the present Protocol may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties to the present Protocol with a request that they notify him whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposal. In the event that within four months from the date of such communication at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States Parties present and voting at the conference shall be submitted by the Secretary-General of the United Nations to all States Parties for acceptance.
2. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of the present article shall come into force when it has been accepted by a two-thirds majority of the States Parties to the present Protocol in ac-

cordance with their respective constitutional processes.

3. When amendments come into force, they shall be binding on those States Parties that have accepted them, other States Parties still being bound by the provisions of the present Protocol and any earlier amendment that they have accepted.

Article 35

Members of the Subcommittee on Prevention and of the national preventive mechanisms shall be accorded such privileges and immunities as are necessary for the independent exercise of their functions. Members of the Subcommittee on Prevention shall be accorded the privileges and immunities specified in section 22 of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations of 13 February 1946, subject to the provisions of section 23 of that Convention.

Article 36

When visiting a State Party, the members of the Subcommittee on Prevention shall, without prejudice to the provisions and purposes of the present Protocol and such privileges and immunities as they may enjoy:

- (a) Respect the laws and regulations of the visited State;
- (b) Refrain from any action or activity incompatible with the impartial and international nature of their duties.

Article 37

1. The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States.

SELECTED PROVISIONS FROM THE LAW ON SUPPLEMENTING AND AMENDING THE LAW ON THE OMBUDSMAN¹

Article 1

New article 11-a is added after article 11 of the Law on the Ombudsman ("Official Gazette of the Republic of Macedonia" No.60/2003), reading:

"Article 11-a

The Ombudsman guarantees special protection of the rights of the children, the persons with disabilities and persons subjected to torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment in the bodies, organizations and institutions where the freedom of movement is limited."

Article 3

Two new articles 31-a and 31-b are added after article 31, reading:

„Article 31-a

The Ombudsman, when following the situation with the respect and the protection of the constitutional and legal rights of the persons in the bodies, organizations and institutions where the freedom of movement is limited, undertakes activities in line with the law and international agreements ratified according to the Constitution of the Republic of Macedonia.

The Ombudsman, aiming to achieve the activities from paragraph 1 of this article, undertakes regular and unannounced visits to the bodies, organizations and institutions where the freedom of movement is limited and prepares separate report.

The manner in which the visits from paragraph 2 of the article are carried out is regulated by Rulebook adopted by the Ombudsman.

¹ Official Gazette of the Republic of Macedonia, No.114 from 14.09.2009

Article 31-b

The persons acting in official capacity in the bodies, organizations and institutions where the freedom of movement is limited are obliged to allow the Ombudsman with unlimited access to all documents and information regarding the persons whose freedom of movement is limited.

The persons acting in official capacity in the bodies, organizations and institutions where the freedom of movement is limited are obliged to act according to the suggestions and recommendations of the Ombudsman and to inform the Ombudsman of the undertaken actions not later than 30 days counting from the day of the receipt of the special report.”

Article 5

The words: “or for certain groups of vulnerable persons” are added in article 45 paragraph 1 after the word “areas”.

New paragraph 2 is added after paragraph 1, reading as follows:

“The Ombudsman establishes separate units for protections of the rights of the children and the persons with disabilities, unit for protection of the persons from discrimination and torture and other cruel, inhuman and degrading treatment or punishment, as well as unit for adequate and equitable representation of the citizens.”

Paragraph 2 becomes paragraph 3.

BOOK OF REGULATIONS

ON THE MANNER OF PREVENTION BY THE OMBUDSMAN AS A NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM

Article 1

This Book of Regulations determines the manner of prevention against torture and other cruel and inhuman or degrading treatment and punishment, by the Ombudsman as a National Preventive Mechanism in places where individuals are or might be deprived of their liberty.

Article 2

Prevention is performed by establishing a system of visits, which can be regular and irregular or unannounced.

Article 3

Visits have an aim to prevent torture or other cruel, inhuman and degrading treatment or punishment of persons deprived of their liberty.

Regular visits have an aim to ascertain the situation in the institutions over a determined period of time and to record the progress or aggravation of the detention conditions and treatment of persons deprived of their liberty.

Unannounced visits have an aim to check the already ascertained situations in places where persons are or might be deprived of their liberty and to reduce the risk for the current situation to be presented in an inadequate way.

Article 4

Visits stated in the Article 3 of this Book of Regulations shall be performed by the Ombudsman in: police stations, departments for temporary arrest and departments for convicted persons in the penitentiary-correctional institutions, educational correctional institutions, psychiatric hospitals, other places for deprivation of liberty and unofficial places about which the Ombudsman can have information that there are persons deprived of their liberty.

Article 5

During the visits the Ombudsman shall ascertain the situation of the material conditions in institutions, inspect all information to determine every aspects regarding the number of persons deprived of their liberty, conditions and treatment. At the same time he shall talk with persons deprived of their liberty without witnesses, in person or with an interpreter, if necessary, and with any other person, which the Ombudsman believes can provide crucial information.

The Ombudsman has absolute freedom in selection of persons whom he will talk to.

Article 6

Estimation of conditions in places for deprivation of liberty includes insight of: dimension of premises, number of persons detained in a premise, hygiene, inventory equipment of the premise (beds, bed linens, blankets, wardrobe and alike), lighting (daily and natural lighting), heating, toilet conditions, contacts with employees and other circumstances which can eventually lead to inhuman or inadequate residence.

Article 7

Insight in documentation shall especially be aimed at establishing the number of persons deprived of their liberty detained in an institution and all other information regarding their treatment, meaning their health conditions or other issues which could give a real picture of treatment of persons deprived of their liberty and conditions in which they live.

Article 8

The conversation with persons deprived of their liberty shall be conducted without witnesses, in person or with an interpreter if found needed. The Ombudsman has an absolute freedom in selection of persons for conversation.

During the conversation, an Official Note shall be written on allegations by persons deprived of their liberty.

Article 9

The conversations with the officials have an aim to explain the meaning

of the visit, their duty to cooperate with the Ombudsman and to point out certain omissions so they would not be repeated.

Article 10

Following a visit, a special report shall be prepared which should compulsory contain: description of the ascertained conditions, situation analysis, conclusions and recommendations.

Article 11

This Book of Regulations enters in force on the day it is issued.

METHODOLOGY

OF PREVENTION OF TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING TREATMENT OR PUNISHMENT BY THE OMBUDSMAN AS A NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM

This Methodology closely regulates the manner of undertaking regular and irregular visits of places where persons deprived of their liberty are or might be detained, in order to prevent torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment according to the Article 4 of the Law on Ratification of the Optional Protocol to the United Nations Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 165/08), Article 4 and Article 17 of the Optional Protocol to the United Nations Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and Articles 31-a and 31-b of the Law on the Ombudsman and the Book of Regulations for Prevention against Torture.

The subject of this methodology are: types of preventive visits, places which shall be visited, aim of visits, insight of places and information, conversation with persons deprived of their liberty and with the personnel, and preparation of reports and adequate recommendations.

1. AIM AND TYPES OF PREVENTIVE VISITS

Visits shall be conducted in order to prevent possible violations of rights of persons deprived of their liberty through constructive dialogues with the representatives of places where persons deprived of their liberty are or might be detained, and with representatives of other institutions and bodies competent for the institutions, and to reduce the possibility for the persons deprived of their liberty to be disrupted in submitting complaints regarding their status, detention conditions, treatment etc. Establishing the system of visits (regular and irregular) is aimed to improve all conditions in places where persons deprived of their liberty are or might be detained.

Preventive visits can be: regular and irregular.

- **Regular visits** – are aimed at conducting a detailed analysis of places where persons deprived of their liberty are or might be detained, with an aim to reduce the risk of hiding or altering the current situations, as well as checking the implementation of the recommendations already given by the Ombudsman. At the same time, those visits have an aim to prevent persons deprived of their liberty to be intimidated or limited in their contacts with the Ombudsman.

- **Unannounced visits** – are aimed at securing the highest possible realistic and objective description of the material conditions in the places where persons are or might be deprived from liberty with aim to decrease the risk of concealing or modifying the existing situation, as well as to examine the implementation of the recommendations previously issued by the Ombudsman. These visits at the same time aim to decrease the risk the persons deprived of liberty to be threatened, intimidated or limited in their contacts with the Ombudsman.

2. PLACES WHICH CAN BE VISITED BY THE OMBUDSMAN

In realization of his function as a National Preventive Mechanism, the Ombudsman shall visit all places where persons deprived of their liberty are or might be detained, such as: police stations, detention centers and departments for convicted persons in the penitentiary-corrective and educational-corrective institutions, psychiatric hospitals, other places for deprivation of liberty and unofficial places about which the Ombudsman can have information that there are persons deprived of their liberty.

3. INSIGHT IN INSTITUTIONS AND INFORMATION

The Ombudsman shall be allowed access to all parts of the places where persons are deprived of their liberty.

After an insight of every premise in a building, the Ombudsman gets complete impression about detaining conditions for persons deprived of their liberty, acting towards and treatment of those persons.

During visits of places for deprivation of liberty, special attention shall be paid to the information which can be obtained by the records and material conditions.

- With regard to the obligation for keeping records on every person deprived of his/her liberty, as well as every event at places for deprivation of liberty, checking of: registers about persons deprived of their liberty, daily events registers, health condition records and medical documents every individual as well as folders, meaning personal files of these persons and other documents is binding.

- During an insight in the material conditions, special attention shall be paid to the conditions in which persons deprived of their liberty are detained. This primarily refers to: the legally determined dimensions of the premise, the number of persons detained in a premise, hygiene conditions (of the premise, clothes of persons deprived of freedom and their bed linens), equipment of the premises (beds, wardrobes, tables, chairs etc.), lighting, heating in winter conditions, ventilation, toilets, conditions for personal hygiene etc., and possibility or the manner in which those persons contact with the personnel.

4. CONVERSATION WITH PERSONS DEPRIVED OF THEIR LIBERTY

The Ombudsman shall be compulsory enabled to speak directly with persons deprived of their liberty.

Depending on the type of visit, the Ombudsman can speak with a particular person or group of persons and with persons randomly chosen, and if it is about a member of some of the communities or a foreign citizen, an interpreter will be provided, if necessary. One of the most important aspects of the visit is the possibility for conversation without witnesses, meaning officials, which enables persons deprived of their liberty to speak more openly and with less fear.

The Ombudsman has complete freedom in election of persons he will speak with.

During a visit, the Ombudsman is free to choose the place he considers safe and adequate for conversation with a person deprived of his/her liberty.

If officials suggest a certain place as inadequate from the security aspect, the Ombudsman shall not reject such suggestion immediately but he will consider it carefully and determine the place where conversation will be undertaken.

During a conversation it is especially important for the Ombudsman to gain confidence by the person he is speaking with, without giving promises which are not possible to be realized.

First of all, it is necessary for the Ombudsman to introduce himself and to explain the reason for his presence; the Ombudsman's competences; that the conversation is confident and that the person will not suffer any harmful consequences by anyone, especially not by the officials.

During the conversation, the manner of speaking shall be clear and simple and any kind of behavior which could be considered as an inquiry should be avoided.

In order to achieve a successful conversation and to realize its aim, it is of utmost importance for the Ombudsman to express ability to listen, to be patient and to demonstrate empathy during the conversation.

At the same time the person with whom conversation is made should be enabled to speak; suggestive questions should be avoided and the conversation should not be limited only to the themes he/she has initiated.

In case of allegations of bad treatment by the officials, the person with whom conversation is made should be stimulated to give all relevant facts.

An official note shall be made on a conducted conversation.

5. WRITING A REPORT WITH RECOMMENDATIONS

On the basis of the situation ascertained, the Ombudsman shall prepare a report which will be submitted to the competent bodies along with adequate recommendations, by which he suggests measures which should be taken for improvement of all conditions in places for deprivation of liberty.

Recommendations should be: specific, measurable, realizable, aiming towards results, timely determined by priority, explained; they should comply with the subject matter and suggest a solution for overcoming or promotion of the current situations.

The Ombudsman monitors the realization of the recommendations given through direct contacts with the officials in places where persons are

deprived of their liberty and with other competent bodies and organizations according to the Article 2 of the Law on the Ombudsman.

The recommendations have an aim to eliminate negative aspects ascertained, to improve the detaining conditions and treatment of persons deprived of their liberty.

Subsequent visits by the Ombudsman should estimate systematically if previous recommendations have been implemented in complete and at the same time, to identify every new problem which possibly appeared in the meantime. If during a visit there are individual complaints on particular violations of rights, the Ombudsman shall treat them separately, but from the aspect of protection of human rights.

Based on Article 39 of the Law on the Ombudsman (Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 60/03), the Ombudsman issues the following

BY - L A W

On the form, content and procedure for issuance, usage and confiscation of the official cards of the Ombudsman, his deputies and the employees in the Ombudsman's Professional Service

Article 1

This By-law shall establish the form, content and procedure for issuance, usage and confiscation of the official cards of the Ombudsman, his deputies and the employees in the Ombudsman's Professional Service and the employees in the Ombudsman's Professional Service as a National Preventive Mechanism.

Article 2

The official card shall have dimensions 8cm. x 11 cm. and shall consist of two parts, one part shall be the cover, and the other shall be a plastic white inset, containing personal data of the holder of the official card and his authorizations.

The cover of the official card shall be made of genuine leather in brown color.

In the front page of the cover in the upper part, the text REPUBLIC OF MACEDONIA, OMBUDSMAN shall be printed, in the middle part the logo of the Ombudsman shall be printed, and the text OFFICIAL CARD shall be printed below.

In the inner right-hand side of the leather cover, the logo of the Ombudsman shall be imprinted on a 4 cm. metal format.

On the front page of the inset shall be printed text REPUBLIC OF MACEDONIA, OMBUDSMAN, for the official cards of the employees in the Ombudsman's Professional Service as a National Preventive Mechanism shall be printed text REPUBLIC OF MACEDONIA, OMBUDSMAN, NATIONAL PREVENTIVE MECHANISM and the text OFFICIAL CARD

shall stand below. Below this text, on the left-hand side shall be a place for the photograph and on the right-hand side shall contain a register number, date of issuance, a signature of the Ombudsman or of an authorized person, and a place for official seal (POS). The bottom of the same page shall contain the following: date, name and surname, function or position, unique registry number and residing address of the holder of the official card.

The second page of the inset for the official cards of the Ombudsman and his deputies shall contain excerpts from the Law on the Ombudsman (Official Gazette of RM No. 60/03 and 114/2009), regarding their authorizations and special rights, with the text printed on the form. The second page of the inset, for the official cards of the employees in the Professional Service who act upon submissions by citizens or other persons, shall contain excerpts from the Law on the Ombudsman (Official Gazette of RM No. 60/03 and 114/2009), regarding their authorizations, with the text printed on the form.

The second page of the inset, for the official cards of the employees in the Professional Service as a National Preventive Mechanism shall contain excerpts from the Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment and Punishment (Official Gazette of RM No. 165/2008) and from the Law on the Ombudsman (Official Gazette of RM No. 60/03 and 114/2009), regarding their authorizations, with the text printed on the form.

The second page of the inset shall not contain any text for other holders of the official card.

Article 3

The form of the official card shall be printed in addition to this By-law, and shall represent its integral part.

Article 4

The Ombudsman himself, or another person authorized by him, shall issue the official card after the selection, i.e. employment in the Ombudsman's Professional Service, and it shall be valid in the period while the person to whom it has been issued has the official capacity of Ombudsman, Deputy Ombudsman, employee in the Ombudsman's Professional Service, or in the Ombudsman's Professional Service as a National Preventive Mechanism.

Article 5

The person whose function or employment in the Ombudsman's Professional Service, or in the Ombudsman's Professional Service as a National Preventive Mechanism shall terminate, shall return the official pass.

The returned or replaced official card shall be invalidated.

Article 6

Records shall be kept for the issued and confiscated official cards in the Ombudsman Office.

The records for an issued official card shall contain an ordinal numbers, name and surname of the person to whom the official card has been issued, date of issuance, a serial number and a column for remarks.

Article 7

The official card shall be replaced with a new one when it becomes useless due to damaging or wear and tear, if the person to whom it has been issued loses it, or if the holder of the official card changes the personal data.

Every holder of an official card shall immediately and within 24 hours at the latest, inform the Ombudsman if he/she loses the Official Card and if the official card is replacing with a new one due to damaging or wear and tear, the holder of the card shall need to return the old one.

Article 8

The official card of the Ombudsman, the Deputies and the employees in the Ombudsman's Professional Service, issued pursuant to the By-law on the form, content and procedure for issuance, usage and confiscation of the official cards of the Ombudsman, his Deputies and the employees in the Ombudsman's Professional Service (Official Gazette of the Republic of Macedonia No. 11/2005), shall be replaced with new one within 60 days from the day of enforcement of this By-law.

Article 9

On the day of enactment of this By-law, the previous By-law on the form, content and procedure for issuance, usage and confiscation of the official cards of the Ombudsman, his Deputies and the employees in the Ombudsman's Professional Service (Official Gazette of the Republic of Macedonia No 11/2005), shall cease to be valid.

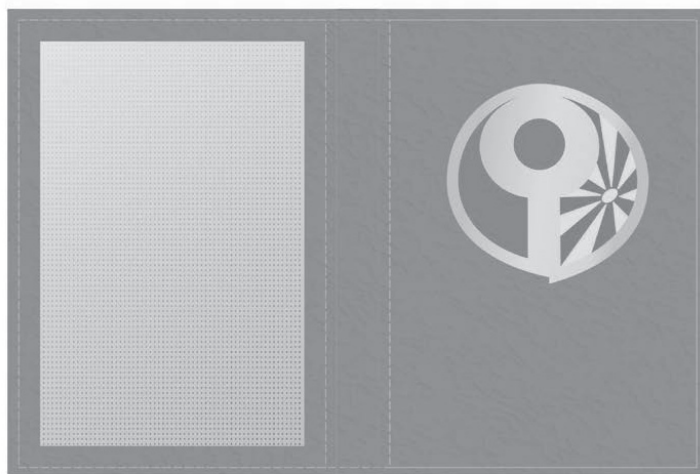
Article 10

This By-law shall enter into force on the next day after the day of its publishing in the Official Gazette of the Republic of Macedonia.

THE OMBUDSMAN

Idzet Memeti

SAMPLES – 5 (FIVE)



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. Народен правобранител
Иџет Мемети

Име и презиме

Звање

ЕМБГ

Адреса на живеење



Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. Народен правобранител
Иџет Мамет

Име и презиме

Функција

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003 и 114/2009), е овластен:

- да влезе во службените простории на органите од член 2 од Законот, да изврши непосреден увид во предметите и работите од нивна надлежност, како и да му бидат обезбедени сите докази, податоци и информации, без оглед на степенот на доверливост;
- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши посета и увид во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и да разговара со лицата сместени во нив, без присуство на службени лица, заради заштита на нивните слободи и права;
- да повика на разговор избрано или именувано лице, службено лице и секое друго лице кое може да даде определени податоци во постапката;
- да влегува и да има слободен пристап на станиците, аеродромите и пристаништата само со покажување на службена легитимација;
- на бесплатна употреба на јавен, сувоземен или езерски сообраќај на територијата на Република Македонија;
- на посебна заштита на неговата личност, семејството и имотот, по негово барање доставено до полицијата во местото на живеење, секогаш кога за тоа постојат сериозни причини за негова безбедност.

Народниот правобранител и замениците на народниот правобранител не можат да бидат повикани на одговорност за дадено мислење и преземени дејства, мерки и активности во вршењето на својата функција.

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВЕНТИВЕН МЕХАНИЗАМ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. _____
Народен правобранител
Ицет Мемети

Име и презиме

Функција / звање

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Уставот, Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друг вид на сурово, нехумано или понижувачко постапување или казнување и Законот за народниот правобранител, заради вршење превенција е овластен:

- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши редовни или ненајавени посети и увиди во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и на кое било друго место за кое може да има информации дека лицата се или можат да бидат лишени од слобода;
- да му се овозможи слобода на избор на местата што сака да ги посети, како и непречен пристап до сите простории, уреди и инсталации, до сите документи и информации што се однесуваат на лицата лишени од слобода;
- да му биде овозможен слободен избор и разговор со лицата лишени од слобода, без присуство на службени лица, лично или со преведувач, доколку е неопходно, како и со кое било друго лице за кое Народниот правобранител верува дека може да обезбеди суштествени информации.

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
СЛУЖБЕНА ЛЕГИТИМАЦИЈА



РЕГИСТАРСКИ БРОЈ

ДАТУМ НА ИЗДАВАЊЕ

М.П. _____
Народен правобранител
Ицет Мемети

Име и презиме

Звање

ЕМБГ

Адреса на живеење

Носителот на оваа легитимација со Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003 и 114/2009), е овластен:

- да влезе во службените простории на органите од член 2 од Законот, да изврши непосреден увид во предметите и работите од нивна надлежност, како и да му бидат обезбедени сите докази, податоци и информации, без оглед на степенот на доверливост;
- во секое време и без претходна најава и одобрение да изврши посета и увид во органите, организациите и установите - места за лишување од слобода, како и да разговара со лицата сместени во нив, без присуство на службени лица, заради заштита на нивните слободи и права;
- да повика на разговор избрано или именувано лице, службено лице и секое друго лице кое може да даде определени податоци во постапката.